R. P. CLAVDII AQVAVIVAE

Societatis IESV Præpositi Generalis.

INDVSTRIÆ.

Pro Superioribus Eiusdem Societatis, Ad curandos Animæ morbos.

ROMÆ,
In Collegio Romano eiusdem Societatis.
Anno Domini. M. DC. XV.

SVPERIORVM PERMISSV.

AD
SVPERIORES
SOCIETATIS.

CVM satis perspectum esset R. P. N. quanti ad Diuinum obsequium, Societatis vtilitatem, & auxilium animarum intersit, Superiores idoneis ad recte gubernandum praeceptis, institutisque abundare; varias subinde in eo genere Ordinationes ac monita suggessit, prout occasiones & tempora postulabant. Sed cum impensius huius rei necessitates ac momen-

† 2 tase-

ta secum perpenderet, videretque non posse vnumquemque quantam par esset, experientiam, lucemque rerum consequi, præsertim ob crebras mutationes, quæ peracto triennio fieri nunc debent: operæ pretium ac prope necessarium duxit, ad peculiarem aliquam Institutionem descendere; cum certum sit, nullam esse artem, in qua periculosius, & grauiore aliorum malo peccetur, quam in hac, quæ ad spiritualem curam pertinet animarum. Quare cum meminisset à P. Polanco Beati Patris Nostri mandato atque ductu, ad vsum doctrinamque operariorum nostrorum, qui in missionibus versantur, Instructiones quasdam editas olim fuisse, Industriasque appellatas; haud ab re, quin multo etiam congruentius fore existimauit, si Industriæ item aliquæ, ad rectam gubernationem ducentes, Societatis Superioribus traderentur. Quo factum est, vt pro singulari desiderio, quod ei Dominus indidit felicis progressus, atque augmenti Societatis, subcesiuis inter assiduas occupationes suas interuallis, hasce Industrias in illo-

rum

rum gratiam dictarit. Quæ cum Patribus Aſsiſtentibus, alijſque nonnullis, qui eas viderunt, probatæ adeo fuiſſent, vt non mediocrem ijs vti ſcientibus vtilitatem allaturæ viderentur, è re futurum iudicatum eſt, ſi vniuerſæ Societati communicarentur; eæque typis excuſæ, quales nunc mittuntur, quo plura, & emendatiora eſſent exemplaria. Faxit Diuina bonitas, vt res tota eum fructum ſortiatur, quem R. P. N. ſibi propoſuit, & quem enixe omnes optamus. Datum Romæ 15. Aprilis. 1600.

Mandato R. P. N. Generalis.

Bernardus de Angelis
Secretarius.

IN-

INDEX
CAPITVM.

R. P.

R. P. CLAVDII AQVAVIVAE SOCIETATIS IESV PRÆPOSITI GENERALIS

Industriæ.

PRO SVPERIORIBVS eiuſdem Societatis, ad curandos animæ morbos.

PROOEMIVM.

ANIMARVM *curatio quanto præſtantior & difficilior eſt, quàm corporum, tanto maiorem à nobis exigit & ſolicitudinem & peritiam. Et anxietates quidem ac pericula huius muneris non videmus tantum, ſed & prædicamus, & plangimus quicunque ſub hoc onere laborantes ingemiſcimus. Verum an æquali ſtudio contendamus, vt induſtria peruigili & infatigabili caritate ſuſceptos noſtros optatæ ſanitati reddamus, hoc nobis magnopere perpendendum, & vt id præſtemus, in primis curandum eſt. Et mihi quidem fre-* Animarum curatio quãto præſtantior eò difficilior.

Plurimorum sanatio fit per patientiam.

quentior quædam & attentior meditatio, & experientia diuturnior certissime persuasit, plurimos ad salutem reduci posse, si paterna quadam, & plena amoris ac fiduciæ patientia res agatur, quos ex neglecta aut perfunctoria medicina vel incorrigibiles excludimus, vel toleramus incorrectos. Quamobrem non inutile visum est futurum, si quæ sedula obseruatione tot annorum spatio deprehendi, in quibus me vel alios peccasse animaduerti, quæ recte, quæ secus acta essent, adnotando; quid profuisse, quid contra nocuisse cognouerim, ea quibusdam quasi medicis præceptis quàm breuissime planissimeque digererem. Sic enim fieret, vt & ijs qui in gubernatione, id est, arte huius spiritualis medicinæ non adeo versati sunt, plurimum lucis & adiumenti adferretur; & eorum qui ex vnctione Sancti SPIRITVS, lectione Sanctorum, & experientia, ijs auxilijs non egerent, memoria non leuiter iuuaretur, & voluntas ac studium vehementius excitaretur.

Medicinæ spiritualis præcepta.

DE IIS QVAE NECESSARIA sunt ad curationem recte faciendam.

CAP. I.

1 VT autem recte, & cum vtilitate morborum curatio fiat, plura necessaria sunt, quę vel medicũ ipsum, vel infirmũ spectant. quæ breuiter attingentur. Et ante omnia vnũ illud ob oculos versandum assidue, qua obligatione Deo nos in huius muneris susceptione obstrinxerimus, vt (iuxta Prophetam, vel potius ipsius Domini vocem) quod infirmum est consolidemus, &c. Vnde egregie B. Basilius, cum quæsisset, qua animi affectione Superior aliorum curam suscipere debet, respondet: Vt qui saucijs multis ministrat, & saniem de singulis illorum vulneribus abstergit, & pro natura vniuscuiusque mali remedia ei adhibet accommodata; munere illo neutiquam ad animi elationem vti consueuit, sed ad demissionem potius, & solicitudinem, & maiorem quandam curam: itidem ac multo etiam magis is, cui totius Fratrum Societatis sanandæ prouincia est delegata, perinde vt qui omniũ minister sit, & rationem de vnoquoque illorum redditurus, sic secum agitare animo, & contendere anxiè debet. Hæc D. Basilius.

Cogitanda Superioris obligatio.

Ezech. 34.

Reg. fus. disput. resp. 30

Spiritualis medicus Superior.

Ad Heb. 13

Aſſiduâ quippe induſtria & vigilãtia opus eſt: nec ab re apud Caſſianum è corporali medicina tranſlato vocabulo, hi quos ſpiritualiter curandos ſuſcipimus, Suſcepti noſtri vocantur, quaſi quos in noſtram fidem ſuſceperimus, noſtrumque periculum. Videat ergo Superior quaſi rationem Deo redditurus, quid faciat, quid caueat, hoc enim re vera valde excitandi ſumus, ne putemus nos innocentes, cum nihil committimus.

Lib. 10. c. 7. Spiritualiter infirmi ſuſcepti dicuntur.

2 Hoc veluti fundamento poſito, ſciens quia Domini eſt ſalus, & illius ſpiritu lux, & vita, & bona omnia in cordibus fidelium procreantur; non ſuæ prudentiæ aut diligentiæ innitatur, ſed ad orationem per ſe & per alios confugiat: nihil enim exterior correptio operatur, niſi interior loquatur excitator. Quamobrem D. Gregorius de eo, qui præeſt, & alios ad DEVM compellere ſtudet: Tantæ charitatis, inquit, eſſe debet, vt inſtanti deſiderio non petitor, ſed petitio eſſe ſentiatur: ſalutem quippe fidelium tam inſtantius debet appetere, vt ex vſu interni guſtus, omnem motum cordis in affectum ducat ſupplicationis. Et B. Iob, vt Caſſianus annotauit, quotidiana pro filiorum purificatione ſacrificium Domino Deo offerebat, non tam ſibi eos, quàm Deo ſuſceptos ac familiares cupiens exhiberi.

Pſal. 3. Ad orationem confugiendum. In 1. Reg. lib. 5. c. 3. Iob. 1. Collat. 6. c. 10.

3 Recogitet magno & fidenti animo, quam-

quamuis verissimum sit, quod S. Leo monuit; antiquorum morborum difficilem, ac tardam esse curationem; nihilominus certissimum esse, quod docuit S. Basilius, nihil esse in rerum natura, quod diligentia non corrigatur; neque vitium esse adeo graue, quod Dei timore non peruincatur. quin etiam idem alibi, naturalium rerum exemplo probat, multo magis quæ ex voluntate oriuntur, vitia posse emendari. cum enim narrasset punicas acidas, amigdalasque amaras agricolarum cura in dulces verti posse, si pinguem ex pino cuneum per mediam medullam adactum susceperint, infert: Nemo igitur in vitio constitutus homo de se ipso desperare velit, haud nescius, agriculturam stirpium qualitates mutare; curam autem, ac studium in consequendis virtutibus, animi omnes vincere morbos, superareque posse. Non igitur deijciendus animus, neque ex rei difficultate, aut morbi magnitudine, vel nostrarum virium imbecillitate metienda res est, sed in verbo Domini cum patientia & spe ad curationem accedendum.

Perpendat nihil esse incurabile.

Reg. fus. disput. resp. 10

Hexam. homil. 5.

4 Sed illud præcipue difficultatem parit, quod cum in morbis corporis is maxime morbum cognoscat, & sentiat, qui patitur; isque omnium maxime sanari cupiat, medicum accersat; & desiderio sanitatis, nullum quamuis amarum, atque ingratum refugiat medicamentum: in anima contra omnino euenit,

Difficultas ex infirmi voluntate quomodo curanda.

 vt

vt infirmus præ omnibus morbum ignoret; medicum refugiat, & curationem difficile admittat. Verum in eo præcipua curationis industria debet elaborare, vt ille morbum agnoscat. Cui primo suadendum, quod D. Basilius docet, peritos medicos habere signa quædam latentium morborum, qui interdū alios, & ipsum infirmum latent: quare illis potius credendum, cum præsertim superbia, & amor proprius in infirmitatibus nostris agnoscendis grauissime impediant. Deinde ad examina diligentiora perurgendus, tum signa quædam illi indicanda, quæ negare non potest; quamquam talis morbi signa esse non nouit, vel non aduertit. Postremo hortandus serio ad orationem, quippe ex defectu luminis & sensus spiritualis id prouenit. Videat quam longe sit á salute, qui nec morbum agnoscit: proinde si non sentit, credat: neque enim vt in corporibus, si morbo illo carentes, pharmacum aliquod sumamus, nocet potius; ita etiam in animo euenit, cum actus mortificationis & abnegationis sui ipsius fructus & virium incremento carere non possint. Sumat è scripturis (iuxta Basilij consilium) & speculum, vnde videat fœditatem mali, v.g. iracundiæ, superbiæ, detractionis, &c. & morbo suo conuenientia medicamenta. Dicito, inquit, hic meus est morbus, vt is qui ad medicū accesserit, & varijs contenta tabellis pharma-

Agnoscendus est morbus.

Reg. Breu. Resp. 28.

Modus indagandi morbum.

Homil. in aliquot scripturæ locos 6.

ca-

ea viderit, considerat, quid sibi conueniat; ita faciendum suadet & illi, sed multo magis vt medico ipso commonstrante, & morbum certius agnoscat, & medicamentum securius assumat; Et sane de voluntate, & desiderio qualicunque sanitatis ambigendum non est. Quis enim ita sit amens, aut deploratus, præsertim qui seculo relicto, Religioni se deuouit, vt sanari non cupiat? Sed deest efficacia, quæ medicamenta quamuis amara suscipere compellat. Itaque prudenti medico id curandum, vt partim ipsius ostensione morbi, partim captata opportunitate, partim etiam agendi facilitate, & communicatione suaui, denique medicamentorum lenitate, vel ipsorum propria, vel condimentis alijs ascita, variatis etiā interdum applicandis, difficultates huiusmodi omnes accurate, sed patienter tamen, leniat. Nec desperandum quin humorum sensim cruditate mitescente, incipiat minus respuere medicamenta, quæ horrebat. Interim autem dum respuit (quoniam voluntatis vitium est, quæ mutari potest) sciat Superior hoc ipsum ad medicum pertinere, laborare, vt ille velit: quæ difficultas si semel sublata, vel certe temperata fuerit, videbit quotidie magna cum animi lætitia, sanitatis & roboris incrementa.

Superioris dexteritas difficultates superat.

5. Hæc ad Fratris bonum vt efficaciter pæstare possit, omnino necesse est, vt emag

In Superiore nouem requirũtur quę aromatũ nomine explicantur.

aromata, id eſt, vt habere ſtudeat, quæ ex parte ipſius requiruntur. Hæc autem egregie ſub typo aromatum explicat D. Bernardus. Sunt, inquit, aromata mentis, linguæ, & manus. Et mentis quidem ſunt tria, Compaſſionis affectus, Rectitudinis zelus, Diſcretionis ſpiritus. Habeat, inquit, mens noſtra ſpiritum diſcretionis, vt miſcens apte temporibus tempora, opportune æmulari, & nihilominus ignoſcere queat. Linguæ item tria, modeſtia in increpando, copia in exhortando, efficacia in perſuadendo. Manus etiam, ideſt, in exemplo tria. Continentia in carne ab omni voluptate, miſericordia in fratre, patientia in pietate. Quæ videnda diligenter apud eum Sermone ad Abbates, nam hic tantum ſatis fuerit attigiſſe. At quam neceſſaria ſunt Superiori ad vtilem correctionem, tam vigilanter quærenda, niſi fruſtrari velimus.

Serm. 2. in reſur. ad Abbates.

Serm. 2. de Reſur.

Medicamentorum congruitas.

6 His porro præſidijs inſtructus, manum operi admoueat, & medicamenta apponat congruentia pro cuiuſque morbi qualitate, contraria ſcilicet contrarijs curans, vt noſtra Conſtitutio docet de ſuperbia, & alijs prauis animæ propenſionibus: & accurate S. Baſilius, Inanem gloriam, inquit, abiectioribus exercitijs imponendis, futilem & otioſam loquacitatem ſilentio, immodicum ſomnum vigilia & exercitijs orationum, ſegnitiem corporis laboribus imponendis grauioribus, eda-

Reg. fuſ. diſput. Reſp. 51.

citatem indecoram ieiunio, murmurationem à reliquis segregatione, &c. Sed id semper studeat, vt hæc omnia non tam quasi à Superiore profecta, quam à se ipso suscepta infirmus accipiat. qui sibi persuadeat, si strenue rem aggrediatur, atque vt decet eum, qui serio sanari velit; fore vt citius se releuari sentiat quàm putarat; & quod de sapientiæ fructibus Sapiens dixit, experientia comprobet. Exiguum enim in opere illius laborabis, & cito edes de generationibus illius. Videat tamen sapiens medicus, vt opportuno tempore id faciat, & imitetur corporis medicos. Nam S. Gregorius Syagrio Episcopo postquam dixisset, illos medicamenta quadam recenti adhuc confectione formata, non offerre infirmo, nisi opportunitate temporis macerentur, subdit: Nam si immature quis dederit, dubium non est, quin sit causa periculi res salutis. Nec tamen propterea ab omni medicamento abstineat, sed vt ijdem illi faciunt, adhibeat aliqua leniora, & à quibus infirmus non ita abhorreat: addat abstinentiam à rebus nonnullis, inijciat subinde maiorem sanitatis cupiditatem: deniq. dilatio quædam, & pia moderatio sit hæc intermissio, non curæ neglectus, quod maxime nocet. Sunt enim plerique Superiores, qui quod videant subditum esse minus dispositum, non tam in opportuniora tempora differunt medicinam, quam negligunt. Sed de his in sequentibus.

Eccl 6.

Opportunitas.

Lib. 7. epist. 110.

Ne decipiatur si putet se amare infirmum, cũ specie suauitatis medicamenta nõ adhibet.

7 Caueat autem diligenter, ne specie quadam suauitatis deceptus, aut naturali quadam timiditate abstineat à curatione, sed intelligat, & subinde recogitet se tunc magis diligere infirmum, maiorique erga illum suauitate vti, si vt loquitur sanctus Gregorius, non parcens parcat: Quia, inquit, dum correptionis verbum non distulit, citius hunc à culpa liberauit: libere enim arguens non pepercit, sed in eo quod correxit, pepercit. Quid enim hac misericordiæ specie crudelius, qua fit vt & morbi augeantur, & incrudescant, & qui lenissime curari poterant, iam indigeant ferro, & alijs membris contagium vel periculum creetur, & toti corpori nostra socordia noceatur. Nec terreatur, si quando amariora videri posśint infirmo, quæ sunt applicanda, quia non tam illius sensus, quam salus exquiritur. Etenim sectio, vel vstio salutaris, Cassianus, inquit, quæ illis, qui vlcerum contagione putrefacti sunt, pie infertur à medico, mala à tolerantibus creditur: nec equo calcar, nec emendatio suauis est delinquenti. Quin etiam addit B. Gregorius, futurum, vt illi ipsi cui amara fuit ad tempus aliqua prohibitio, postmodum ex ipsa animi vtilitate dulcescat, si vnde inimicus superare potuit, superetur. Sed vt sint amara infirmo medicamenta, qui curat tamen & facit, quod suum est, quodque prætermittere

Lib. 13. Moral. c. 13.

Collat. 6. cap. 6.

Lib. 7. epist. 110.

sine

fine culpa non poteſt, & ex caritate facit, ac deſiderio ſalutis illius, quem alioqui contriſtat inuitus; & in oculis Patris cuncta videntis, eius filio conſulit, quem curandum ab eo ſuſcepit.

8 Sed antequam infirmum aggrediatur, curationem adhibiturus, meditetur attentius, & perpendat diligenter qualitatem morbi, corporis complexionem, & vt S. Gregorius loquitur, conſperſionem, id eſt, an ſanguineus & hilaris, an melancholicus, & triſtis, an cholericus, & præceps, an lentus ſit, & remiſſus. Deinde tempus, quo durauit infirmitas, tum quæ remedia fuerint applicata, quid profuiſſe, quid nocuiſſe deprehenſum ſit: Qui nam ex domeſticis iuuare curationem, qui contra poſſint impedire, vt ex ijs omnibus iuuari commode poſſit. *Quæ perpendenda antequam curationem aggrediatur. Lib. 29. Moral. cap. 14.*

9 Sed ante omnia examinet Superior ſe ipſum, tum vt ſe ſe humiliet, & maiori confuſione, & ſuauitate id faciat; tum vt hoc modo talis fiat, quo Dominus ad filij ſanitatẽ aptiore, & expeditiore vti valeat inſtrumẽto. Quod faciendum omnino ſuadet ſanctus Gregorius: Conſideremus, inquit, quia aut tales ſumus, quales nonnullos corrigimus; aut tales aliquãdo fuimus, etiam ſi diuina gratia operante nõ ſumus, vt tanto temperantius humili corde corrigamus, quanto noſmetipſos verius in his quos emendamus, agnoſcimus. Hoc autem di- *Superior ſe ipſum examinet, & humiliet, quò fructuoſius corrigat. Lib. 23. Moral. c. 8.*

ci non poteſt, quantum vel ad meritum, vel ad modum correctionis momenti habeat.

Morborum ſpiritualium genera, de quibus agitur, ſexdecim.

10 Morborum porrò ſpiritualium genera, ſexdecim veluti capitibus comprehendere placuit; quibus ſingulis commoda medicamenta indicantur. Curauimus autem primum quod in medicis præcipue laudatur, vt facilioribus & ſuauioribus vteremur pharmacis. & quæ ſalutem non tam acrimonia promitterent, quàm ſuauitate præſtarent. Deinde, vt non aliunde, aut non longe petitis; ſed ijs ipſis veluti ſimplicibus, vt vocant, quæ in domeſticis hortis, id eſt, noſtris Conſtitutionibus enaſcuntur. Et quoniam Superiorum plerique, & viri alij graues, flagitarunt aliquando, & nunc denuo inſtantius vrgent, vt de ſuauitate & fortitudine in gubernatione coniungendis, aliquid explicaremus (putant enim nonnulli, id fieri vix poſſe, quòd ſuauitas in laxitatem, & fortitudo plerumque, aliquorum vitio degeneret in rigorem) de hoc etiam proprio capite breuiſſime aliquid cenſuimus attingendum, cum cetera omnia medicamenta, niſi hæc duo prudenter coniungantur, aut ſuauitate, aut efficacia, id eſt, fructu ipſo correctionis omnino ſint caritura. Vtinam ad maiorem Dei gloriam, & Societatis vtilitatem cedant.

DE

DE SVAVITATE ET EFFICACIA in gubernatione coniungendis.

CAP. II.

1 RAtionem gubernandi, eos præſertim, qui voluntarium ſe ſe Deo ſacrificium obtulere; & ſpontanei, ac ſpiritu alacres per mortificationis quidem & abnegationis ſtudium ad perfectionis plenitudinem dirigendi, & vrgendi ſunt; fortem ac ſuauem debere eſſe, non modo conſtans ſanctorum Patrum vbique docet auctoritas, ſed noſtræ etiam Conſtitutiones, Beatique Patris noſtri & monita, & exempla copioſe docent. Verum qua ratione practice hæc duo coniungi poſſint, hoc fatentur multi ſe facile non videre. Si enim ſummo iure agatur cum ſubditis, vt qui perfectionis viam profitentur, nihil omittant eorum, quæ ſpiritualis perfectio poſtulat; vix fieri poſſe videtur: cum caro, & humana fragilitas, ſpiritus deſideria non valeat æquis paſſibus conſectari: quin is regendi modus ab optimo quidem zelo profectus, non tamen ſecundum ſcientiam, vt qui humanæ imbecillitatis obliuiſcatur, aſper, & plane intollerabilis euadat. Rurſum, ſi humanæ infirmitatis imbecillitatem intuea-

Ratio ſpiritualis viros gubernandi fortis & ſuauis.

Difficilis harum praxis.

Rom. 10.

intueamur; & ijs, quæ caro concupiſcit ad-
Gal. 5. uerſus ſpiritum, fraternæ compaſſionis præ-
textu facile aſſentiamur; quis non videt (quo-
Iob 14. niam vt Scriptura loquitur, Terra paulatim
alluuione conſumitur) futurum, vt tepidos,
atque carnales homines habeamus, in quibus
non tam abnegationis, & crucis (quod tamen
Matth. 16. Luc. 9. religioſam vitam eſſe, & S. Baſilius pulchre
docuit, & ceteri omnes ſpirituales magiſtri à
Quid Superiori præſtandum vt vtraque aſſequatur. CHRISTO Domino prima veritate edocti
tradiderunt) quam ſenſualitatis & propriæ
voluntatis ſpiritum nutriamus? Quid igitur
faciendum Superiori, ne vel fortitudo in aſpe-
ritatem, vel ſuauitas in languorem, & relaxa-
tionem degeneret: hoc, quantum experientia
& obſeruatione deprehendere potui, breuiſſi-
me explicabo. Quod vt dilucide fieret, & pau-
cis, illa mihi methodus commodiſſima viſa eſt,
ſi capita quædam attingerem, ad quæ, omnis
fere gubernandi aſperitas, & durities reduci-
tur: Itemque nonnulla, ex quibus contra om-
nis laxitas deriuatur: ac denique, ſi quomodo
facta extremorum comparatione, medium te-
nendum ſit, indicarem.

Inſuauis gubernationis capita. 2 Quæ igitur gubernationem inſuauem
reddunt, & aſperam, hæc fere ſunt. Primum,
Rei iniunctę impoßibilitas. In rebus iniungẽdis ſi res ipſa, quæ imponitur,
grauis ſit, & importabilis: quod nonnumquam
ex Superioris vel diſcretionis inopia, vel te-
nuitate iudicij poterit euenire. Secundum,

quod

quod frequentius continget, si res non sit illa quidem in se ardua; sed is, cui iniungitur, corporis, aut animę viribus ad id oneris ferendum destituatur. Tertium, si quicquid illud sit, quod iniungitur, id fiat verbis asperioribus, modoque despotico, prælertim vero si suspicari quis possit, id ab aliquo immoderato Superioris affectu proficisci. Quartum, si vrgeatur executio eo tempore, quo subditus non est probe dispositus, nec detur illi tempus & auxilia, vt se ipse disponat. Quintum, si tam grauiora, quam leuiora eodem omnia exigantur ardore; immo aliquando leuiora etiam maiore, quod consona sint peculiaribus quibusdam sensibus eius, qui gubernat. Sextum, si omnes subditi rationes & excusationes primo statim aspectu tanquam tẽtationes eo benigne non audito reijciantur. Septimum, si se suspiciosum Superior ostendat, & ita affectum erga aliquem, vt putet subditus, nulla in re se posse illi satisfacere. Octauum, si malam de subdito opinionem præ se ferat, vt omnia in deteriorem partem interpretetur, quod re vera summopere affligit. Nonum, si perfectionem Instituti, & Regularum spectans Superior, nec se ipsum considerans, nesciat compati infirmitatibus, sed defectus exaggeret, cum errata deprehendit: in rebus verò iniungendis non tanquam rationalem, & volentem filium, sed tanquam inanime instrumentum

Defectus virium.

Modus asper iniungendi.

Executio tẽpore non opportuno.

Leuis & grauis eadem exactio.

Subditus inauditus.

Mala de subdito opinio.

Si nulla cõpassio.
Gal. 6.

Æquiuoca Superioris oblocutio. mouere videatur. Decimum, si ita loquatur, aut iubeat aliquid, vt æquiuoce atque obscure dicat, & quasi studio nolit intelligi, quo semper ei liberum sit subditum arguere: hoc enim mirum est, quantopere subditos pungat. Vndecimum, si neget fere, quæ petuntur: est enim habenda ratio rei, quæ petitur; eius, qui petit, ædificationis externorum, & nostrorum, denique eius, qui petit, vtilitatis. Duodecimum & postremum, si quæ dubia sunt, semper scrupulosius, & rigidius interpretetur.

Difficultas indulgen.

Rigida interpretatio.

3 Contra verò, quæ debilem remissamque gubernationem faciunt, ad hæc reduci possut. Primum, si tantùm magna, & quæ scandalo sint, curentur; & ea demum sentiantur à Superiore, cetera verò passim negligantur. Secundum, si obseruatio Regularum, vel multitudinis earum prætextu, vel suauitate phrasis Patris Nostri minus accurate vrgeatur. Tertium, si quæ iniunguntur facienda, ob exiguam subditi repugnantiam, vel aliorum intercessiones immutentur facile, & prætermittantur. Quartum, si ex frequenti aliquorum transgresione assuescat Superior, quasi minus mala iudicare, quæ mala esse perspexerit. Quintum, si iudicat quidem & improbat; sed ne contristet, aut contra se crabrones excitet, non monet, aut corripit delinquentem. In quo sane illud D. Gregorij pertimescendum:

Remissæ gubernationis tempus.

Regularum negligentia.

Nimia indulgentia.

Lib. 10. Moral. c. 4.

Cum

Cum mala corrigi loquendo possunt, silentium consensum esse pertimescat. Sextum, si ad consolationem particularium, ne murmurent, vel ob auctoritatem aliquorum, vel ob suas amicitias, vel ob priuatos respectus ea facile concedat, quæ vel illis, vel communi ædificationi non satis conueniat. Septimum, si ad euitandas amaritudines aliquas errantis cuiusque, vel alterius, nec inuestigat errata, nec corrigit, nec quæ necessaria sunt adhibet, præsertim ad cautelam. Octauum, si prætextu humilitatis, & mansuetudinis permittat se negligi, & contemni quæ dicit. Nonum, si ex naturali timiditate, vel respectu aliquo ita perfunctorie & frigide monet, vt nihil delinquentem moueat, quasi admonitione illa id tantum voluerit, vt officio functus coram Deo videatur, seque ipsum liberet scrupulo prætermissæ correctionis. Decimum, & postremum, si contentus monitis, cum ostenderit sibi errata displicere, putet se iam satisfecisse, nec rebus ipsis efficaciter medeatur, & quasi Heli arbitretur, se omnia perfecisse, si dicat, Non est bonum quod audio, &c. **1. Reg. 2.**

4 Ex his facile apparere potest, in quo sit asperitas, in quo item debilitas & relaxatio quid in vtroque extremo cauendum, ne duri nimis, aut plusquam oportet, molles inueniamur. Nec difficile erit videre, quomodo efficacia cum suauitate coniungi debeat, vt & **Vnde appareant asperitas & laxitas.**

B fortes

fortes in fine conſequendo, & ſuaues in modo & ratione aſſequendi ſimus. In rebus enim vel concedendis vel negandis, in correctionibus & reprehenſionibus adhibendis, in puniendis erratis, in rebus iniungendis, in ſubditis ad virtutem & perfectionem promouendis, atque ad altiora prouehendis, ſpectandæ ſunt perſonæ, & vires corporis & animi; conſiderandæ opportunitates, exhortationes adhibendæ, charitas in primis cum zelo præ ſe ferenda, longanimitas & patientia proroganda: nec tamen propterea permittendum, vt ſubditi ad impunitatem aſpirent, vt ea faciant quæ volunt; quæ nolunt, omittant; vt proprijs inclinationibus ſatisfaciant; vt contra Superiorum iuſſa, & iudicia agere & ſapere aſſueſcant; vt Regulas conſilia reputent, quæ ſi faciant, benefaciant; ſin autem, nihil mali. hæc enim tolerare, non eſt ſuauitatis, ſed languoris; neque hoc modo bono Societatis, immo ne ipſorum quidem, quibus cum ita agitur, vlla ratione conſulitur. Non igitur Superiores arbitrentur ſe ſuaues in gubernatione eſſe, cum ita agunt, ſed remiſſos ac debiles. Nec ſibi contra, cum aſperi ſunt, quaſi de diſciplinæ zelo blandiantur. Subditi vero ſtudium & zelum perfectionis, religioſæque diſciplinæ perpetuo promouendæ, rigoris, & aſperitatis nomine non appellent; nec talem exigant ſuauitatem, quæ noxia potius indulgen-

Quomodo hæ duæ coniungendæ.

Quid Superior.

Quid ſubditus.

tia

tia sit: sed intelligant multa sibi neganda, si eorum perfectionem impediant; plurima contra votum iniungenda, si ad Dei gloriam, & commune bonum pertineant; correctiones & pœnitentias ei, qui dirigi, & emendari cupit, non esse auersandas; nec medicum censendum suauem, qui ex neglectu curationis permittit, ne infirmum offendat, morbos cum periculo crescere. Denique Superiorum indulgentiam arguere nos tepiditatis, Serenus (quem speculum nominis sui, Cassianus appellat in collatione de Mobilitate animæ) apposite admodū refert. cuius Patris verba, quia magnum re vera horrorem huius indulgentię, ac perniciosæ lenitatis ingerunt, adscribenda putaui. In tantum enim, inquit, teporem videmus corruisse nonnullos, vt necesse sit etiam remissioribus monitis appalpari, modo ne desertis cellulis suis, ad perniciosiores inquietudines reuoluantur; & circumeuntes ac vagi, crassioribus (vt ita dixerim) vitijs implicentur: magnusq. fructus ab eis obtineri credatur, si solūmodo se etiam cum qualibet ignauia valeant in solitudine continere, ac pro ingenti remedio soleat eis à senioribus dici: Sedete in cellulis vestris, & quantum libitum fuerit, manducate & bibite, atq. dormite, dummodo in eis iugiter perduretis. Itaque inuigilent in ea re Superiores, & præsertim Prouinciales, vt contraria sententia exterminetur, vt pote Societati,

Coll. 7. c. 23

Quæ opinio abolenda.

& cuicunque religiosæ familiæ modis omnibus perniciosa: non enim in eo suauitas posita est, vt voluntati & desiderijs subditorum in omnibus obsequamur: sed sciant suauitatem in eo situm esse, si, vt diximus, in obiurgationibus v. g. nihil asperum, aut iracundum, aut perturbatum appareat; sed paterna grauitas, pia quædam compassio, & dulcedo quædam, sed viuida tamen, & efficax eluceat: Si à puniente non tam voluntas humiliandi & castigandi, quam necessitas quædam ex zelo boni communis, & vtilitate ipsius etiam qui punitur, aliquid extorsisse videatur: Si negemus quod negandum est, quasi cum quodam doloris sensu, parati concedere quando, & quod expedire videbitur: Si imperfectiones ita emendari velimus, non quasi nimium emungentes ne sanguinem eliciamus; verum quasi exactiores quidem, benigni tamen, qui non veluti vincenti studio, sed in bonum Societatis, atque adeo ipsius subditi id velimus, ac si cum ipso in vnum conspiremus ad victoriam de tentatore reportandam. Si iubentes circumspecte, & amanter, Dei gloriam, & subditorum lucra, non aliud quippiam nos quærere ostendamus: Si quod hodie non præstatur, patienter in crastinum expectemus, ita tamen vt semper expectatio finem spectet, & media applicet accurate: siquidem quod ex inopia spiritus à subdito obtinere non valemus, nulla ratione effi-

In quo suauitas sit posita.

Prou. 30.

cacius aut suauius consequi poterimus, quam si ille diligens sui scrutator, & spiritualis euaserit. Si denique ita in visceribus charitatis cum subditis agamus, vt & suas tentationes, in nostrum veluti matris sinum facile deponant, & vicissim correctiones nostras, siue quæcunque à nobis proficiscuntur, tanquã ab amore profecta, repugnante licet sensu, animo tamen non exacerbato suscipiant. Quod & B. P. N. docuit, cum nona part. Constitut. seueritatem cum benignitate, & mansuetudine ita miscendam docet, vt nec se flecti Superior sinat ab eo, quod Deo ac Domino nostro gratius fore iudicauerit; & tamen filijs, vt conuenit, compati nouerit, eo modo se gerendo, vt etiam qui reprehenduntur, vel corriguntur, quamuis secundum inferiorem hominem quod agitur, displiceat; agnoscant nihilominus quod recte in Domino, & cum charitate ille suum officium faciat.

Cap. 2. §. 4. Quomodo miscenda cũ benignitate seueritas.

ARIDITAS, ET DISTRACTIO in Oratione.

CAP. III.

1 MVlta examinanda ſunt, & diligentius inueſtiganda, vt pro ratione morbi medicina poſſit applicari. Examinandum itaque primo, an ſit continua, an interpolata. Si interpolata, an duret longo tempore, vel breui. Si tantum in oratione matutina, an etiam in ſpiritualibus exercitijs die noctuque quaſi perpetua ſit. Videndum vnde proueniat, perpendendum diſtractiones vnde naſcantur, an ex quadam naturali inſtabilitate, & volubilitate naturæ, quæ neſciat quaſi quieta conſiſtere; an ex deſiderijs & inordinato affectu erga aliquid, quod ſubinde recurrit, & animum pulſat, mentemque ad ſe importune reuocat, an ex occaſione aliqua temporaria tunc exorta; an ex defectu diſcurſus, & inopia materiæ, ex qua cum non habeat mens quo ſuſtentetur, in varia diffluit; an ex negligenti cuſtodia ſenſuum, vnde imagines oriuntur; an ex otioſitate, leuitate, ſcurrilitate, & huiuſmodi, quæ animam ad exteriora reuocant, & leuem, ac fere puerilem reddunt. An ex nimia occupatione, quæ ſpiritum

Ariditas multipliciter examināda.

Cauſæ ariditatis.

tum quaſi ſuffocat; an denique ex diuturna quadam probatione, & ſubtractione internæ viſitationis. Hæc enim omnia, & huiuſmodi alia inquirenda ſunt: nec enim omnium vel hominum, vel morborum vna curandi ratio eſſe poteſt. & quidem de cauſis, & remedijs inquietæ, atque impuræ orationis, multa tum apud D. Gregorium plurimis in locis, tum apud Caſſianum collatione Abbatis Iſaac de Oratione, ſpiritualis medicus inuenire poterit: licet nõnulla ſint, quæ pure cõtẽplatiuis, & Anachoretis magis conueniant, cuiuſmodi noſtris proponere, aut adhibere, prudentia, & diſcretio non permittit.

Multa reperies apud Gregor. Caſsian. collat. 9.

2 An autem ex naturali illa naturæ inſtabilitate proueniat, inde colligi poterit, ſi ſit continua, ſi à tempore Nouitiatus, ſi per plures annos durauerit. Deinde ſi ſine cauſa vel occaſione ex parte infirmi. Si adhibuit remedia, nec profecit. Si hæc remedia non inconſtanter, aut ad tempus breue, ſed perſeueranti adhibuit diligentia. Quod ſi ſit eiuſmodi, animandus erit ad tolerantiam, vt magna longanimitate, & conſtanti ſtudio virtutibus incumbat veris, ſolidiſque (vt Conſtitutio loquitur) & curet in via Diuini ſeruitij progreſſum facere: ſuppleat frequentioribus, & feruentioribus iaculatorijs, paupertatem ſuam ſpirituali quadam mẽdicitate (de qua egregie Gerſon) pijſſimo Patri, & Deo, Sanctiſque

Quãdo prouenit ex naturæ inſtabilitate.

Quomodo animandus.

3.p.c.1.§.1 & 4.p.c.4.§. 8. & 10. p. §.2.

Tomo 3. de Mendicitate ſpirituali.

omnibus commendans. Lectione sacra non fusa, & longiore vtatur, sed breui, & meditatione, atque attentione peruigili. Discurrat per varia puncta Rosarij, vitæ, & passionis Domini, gratias agendo, petendo, proponendo cum confusione imitationem, offerendo illa pro se æterno Patri: in qua Passionis meditatione, si pie & perseueranter pulsauerit, inueniet proculdubio maximam lucem pro intellectu, & solidam stabilitatē pro affectu, cum tamen à nobis non sint in nobis viæ nostræ aliud, quam tenebræ & lubricum. Si duret longo tempore, vt in quotidianis meditationibus & exercitationibus ariditatem & distractiones patiatur, hortandus est ad maiorem secessionem, & spiritualia exercitia per aliquot hebdomadas: plurimum enim conducit ad quietem animæ comparandam, assiduitas illa meditandi, & legendi; animumque mirifice reuocat ab euagationibus, vt experientia sępissime docuit. In his autem exercitijs illustrationes & proposita annotare, & aliquid excerpere, quo his absolutis vtatur siue ad virtutum exercitia, siue ad mentis eleuationem, & coniunctionem cum Deo plurimum proderit. Si tantum hoc in matutina oratione senserit; potest interdum fieri vel ex grauitate capitis aut alia huiusmodi affectione, vt eo tempore minus aptus ad meditandum inueniatur; vel ex diuturna attentione, quam non valet per inte-

Psal. 34.

Quid si longo tempore duret ariditas.

Quid si in matutina oratione acciderit.

integram horam continuare: tunc diuidenda erit, vt diuersis temporibus fiat, vel commutanda ratio temporis (quod tamen conside-rate admodum, & non leuiter concedatur) supplendum interdiu iteratis intentionibus, & eleuationibus: excitet se psalmorum versiculis, nunc ad compunctionem, nunc ad humilitatem, nunc ad petitiones, nunc ad laudes: denique efformet se ad varios affectus, prout maior necessitas, aut sensus animi suggerit.

3 Si prouenit ex inordinato affectu, & desiderio erga aliquid, hic laborandum fortiter, & assidue, vt radix aut euellatur, aut certe mortificetur, & exsiccetur, ne germinet. Occasiones ex tempore ortæ facile vitari poterunt, non enim ex aliquo peculiari affectu, aut inclinatione proficiscuntur. itaque & facilius cauentur, & non ita animum afficiunt, nec difficile abiguntur, tantum cautela non desit, & mediocris attentio, & custodia sui. Cum prouenit ex inordinato affectu.

4 Si ex defectu discursus, & inopia materiæ, primò præparet puncta diligenter, legat meditationes de ea materia (lectio enim mirum in modum iuuat) doceatur extendere puncta in vita, & passione Domini, considerando, Quis, Quid, Pro quibus, Quanto amore, Quo fructu passus, attendendo personas, verba, opera, & cetera, reflectendo ad se, comparando, opponendo celsitudinem paruitati, pietatem ingratitudini, & alia huiusmodi Cum ex inopia materię.

quæ

quæ ingentem præbent meditandi, & diſcurrendi materiam. Denique ſemper habeat in promptu puncta aliqua abundantius, vt ſi in vno non poteſt, ſiſtat in alio.

Quid ſi ex negligentia. 5 Si ex negligenti cuſtodia, adhibeat diligentiorem, examinet ſe accuratius, caueat ab ijs, quæ lædere poſſunt: certum eſt enim illud Caſſiani Collatione citata: Quicquid ante orationis horam anima noſtra conceperit, neceſſe eſt, vt orantibus nobis per ingeſtionem recordationis occurrat. Quamobrem quales orantes volumus inueniri, tales nos ante orationis tempus præparare debemus. Hæc ille. (Coll. 9. c. 2.)

Si ex otio & ſcurrilitate. 6 Si ex otio & ſcurrilitate, fugiat nugas, eleuet interdiu mentem, viſitet ſanctiſſimum Sacramentum, ſalutet Domini plagas, ſaltem ſemel orationem Dominicam recitando, vel imaginem B. Virginis cum Aue, vel Salue Regina; petat inſtanter adhibitis interceſſoribus, communicet omnia frequentius cum rerum ſpiritualium Præfecto; meminerit quod Caſſianus ſapienter docuit: Licet enim impoſſibile ſit mentem non interpellari cogitationibus; eſt tamen, inquit, noſtrum magna ex parte, vt cogitationum qualitas emendetur, & vel ſanctæ, & ſpirituales in cordibus noſtris, vel terrenæ, carnaleſque concreſcant. Ideo namque frequens & iugis adhibetur lectio Scripturarum, vt exinde nobis ſpiritualis (Coll. 1. c. 17)

memo-

memoriæ præbeatur occaſio. Denique monendus accurate, vt ſerio fugiat ab inani quadam perſuaſione, & noxio loquendi modo eorum, qui cum nullam, vel exiguam in cuſtodia ſenſuum curam adhibeant, libereque, & laxe nimis in omnibus agant, in ſpiritualium procuratione tepidi ſint, & ſegniores; ſuam tamen ſpiritus ariditatem, & diſtractiones in oratione, & quaſi quandam inſenſibilitatem in interioribus, adſcribunt diuinæ probationi, quæ illos, vt quidam loquuntur, à lacte abſtractos, ad panem, & ſolidum cibum erudiat, quaſi grandiores. Ceterum recogitet potius, quid S. Gregorius contra eiuſmodi homines dicat: Nam per contemplationem rimari cœleſtia volumus, qui non ſolum cordis, ſed etiam corporis cuſtodiam non habemus. Et quidem ſæpe indecenter aſpicimus, ocioſa audimus, ſuperflua loquimur, ſomnum, cibum, non ad refectionem corporis habemus, ſed ad vſum delectationis. Itaque cum diſcutere ambigua volumus, ſuperna conſpicere, tenebras noſtras deſerere, internæ dulcedinis ſaporem guſtare, ab illius ſecreto tanto dignius repellimus, quanto munitionis noſtræ fortitudines negligentius diſſipamus: iamque nobis tanto eſt aſcendere difficilius, quanto ad nos ipſos relapſi, in altitudinem cuſtodiæ non curauimus cordis munitiones. Diligenter igitur examen adhibendum eſt, & venia-

Quid maxime fugiendum.

In 1. Reg. c. 1. in illa verba, & aſcēdebat vir ille ſtatutis diebus.

Examen adhibendum.

lia

lia etiam, atque minuta cauenda; nam & illa non leuiter impediunt. quo circa idem Sanctus egregie monet: Quia sine peccato inquit, electi etiam viri esse non possunt, quid restat nisi vt à peccatis, quibus eos humana fragilitas maculare non desinit, euacuari quotidie conentur? nam qui quotidie non exhaurit, quod delinquit, & si minima sunt peccata quæ congerit; paulatim anima repletur, atque ei merito auferunt fructum internæ saturitatis.

S. Greg. in 1. Reg. in illa verba, famelici saturati sunt.

Quid cùm ex nimijs occupationibus.

7 Si ex nimijs occupationibus, studiosè caueat non necessarias, nec proximis vtiles. Subtrahat aliquid voluntarijs relaxationibus; suffuretur è medijs occupationibus aliquid temporis vel breuissimi, ad mentem eleuandam in Deum, se circumspiciendum; curet habere mentem liberam, & iuxta S. Bernardi consilium, non se tradat negocijs, sed accommodet: petat à Superiore moderationem aliquam in actione, & ad breue tempus omnimodam etiam cessationem, redibit enim postea alacrior, & vtilior.

Si ex subtractione diuina.

8 Postremo, si ex diuina dispensatione, & subtractione, tunc animandus ad patientiam, & suauiter fouendus, ne animo deijciatur. sed curet primùm seipsum coram Deo humiliare, sibi huius subtractionis causam adscribere, non placere sibi, sed accusare semetipsum, quoties in se vel ad modicum tepere gratiam

sen-

senserit. In veritate enim didici, S. Bernardus inquit, nihil æque efficax esse ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quàm si omni tempore coram Deo inueniaris non altum sapere, sed timere. Huius autem subtractionis effectus & signa ponit idem Sanctus: Exaruit, inquit, cor meum, coagulatum est sicut lac, factum est sicut terra sine aqua, nec compungi ad lacrymas queo, tanta est duritia cordis. non sapit psalmus, non legere libet, non orare delectat, meditationes solitas non inuenio. Vbi illa inebriatio Spiritus, vbi mentis serenitas, & pax, & gaudium in Spiritu sancto? Causam autem hic Pater refert ad superbiam, siue quæ fuit, siue quæ futura esset, nisi ita humiliaremur. At S. Bonauentura de Processu Religionis, quinque adfert huius sterilitatis & subtractæ deuotionis causas. Prima est, inquit, humiliationis: Secunda, purgationis, quia minus purgatus fuit, minus studiosus in deuotione quærenda, vel minus gratus in accepta. Tertia, eruditionis, vt intelligat, id non à se, suisque meritis, sed à Dei gratia, & liberalitate pendere. Quarta, ex indiscreto impetu & conatu cordis, quo quasi libertas mentis obruitur, & deuotio veluti per violentam extorsionem exprimendo quæritur. Quinta ratio, meritum maioris gratiæ, & gloriæ, dum desiderium non impletum affligendo

Serm. 54. in Cant.

S.Bern. ibidem.

Psalm. 118. 142.

Proc.7. S.21

Quinque causæ subtractę deuotionis ex S. Bonau.

gendo purgat animam, & patientia desolationis, & humilis sufferentia mœroris, quasi lima reddit animam clariorem, & magis susceptibilem diuini splendoris. Hæc ille. Sed Gerson Cancellarius copiosius, quamuis breuissime, decem, & septem ponit huius subtractionis causas. Prima est, quam posuimus ex B. Bernardo, quem citat, id est, ad superbiam retundendam, vel cauendam. Secunda, ad desiderium vehementius inflammandum. Tertia, ad cognitionem propriæ fragilitatis, vt homo sibi vilescat. Quarta, vt induat viscera pietatis super aliorum desolatione. Quinta, ad satisfactionem per dolorem illum sensibilem, quem patitur. Sexta, vt qui possunt alios iuuare, non ita se dedant internis consolationibus, vt à charitatis negotijs, & alijs iuuandis retrahantur. Septima, vt experientia per hanc tentationem edoctus, virtutes ceteras & melius discat, & efficaciter doceat. Octaua, ne deserat homo pro hac dulcedine, Dei iussa. Nona, ad punitionem venialium, tanquam si pater tristitiorem filio faciem ostendat, vt in omni custodia, & modestia reddatur diligentior. Decima, vt intelligat homo non haberi hoc per propriam industriam, neque volentis, aut currentis esse, sed miserentis Dei. Vndecima, ad purgationem maris spiritualis, quod ex nimia quiete sordes contrahere solet, quas exagitatio commotio-

De Myst. Theolog. pract. Consid. vel industria 6.

Decem & septem ex Gersone.

Rom. 9.

motioque depellit. Duodecima, vt innotescat, si gratis anima timeat Deum, si parata est absque stipendio consolationum, & suauitatum suo imperatori deseruire. Decimatertia, ne incipiat dona Dei pro ipso diligere, ijs adhærens, isque se oblectans, cum tamen pater indulgentissimus hæc dispensatorie subtrahat, vt pomum, aut cibum, parans interim hereditatem, & regnum. Decimaquarta, interdum ad conseruationem corporis, & virium; ne in lacrymis, gemitibus, & dulcedine sensibili tabescat & deficiat. Decimaquinta, vt prouocet Deus sicut aquila pullos ad volandum; Deut. 32. vt mater filium ad horam relinquit, quo instantius ille clamet, accuratius quærat, arctius stringat, & illa vicissim blandiatur suauius. Decimasexta, ad exercendam patientiam, quia sic affici, non est sine magna tribulatione, & anxietate. Decimaseptima & postrema, vt vel hinc conijciat anima, quantæ futura esset amaritudinis perpetua separatio; si tantilla subtractio sic afficit. Ceterùm in hac subtractione, qua Dominus priuatione consolationis, vt ait sanctus Diadochus, intemperantiam nostræ voluntatis castigat, vt nos virtutis, & vitij differentiam doceat; illud semper tenendum est, vt idem ait, vt cum dolore, humilitate, ac decenti subiectione speremus semper de diuina pietate, hoc enim habere solet recessio gratiæ ad erudiendum.

Quid in hac subtractione nobis præstandum.

Diad. c. 87.

Coll 6. c. 10

Curandum in primis vt simus ambidextri.

9 Sed in his omnibus illud curandum diligenter, quod Theodorus apud Cassianum ponit, vt simus ambidextri, id est, vt prosperis & aduersis spiritualibus successibus ad anteriora semper progrediamur, vt siue feruentes spiritu, & à terrenis sublimati, ac spiritualibus meditationibus pasti; siue cum omni spirituali feruore subtracto, quodam tepore atque mœrore tepescimus, cum intollerabili quodam tetroque fastidio vniuersa sordent instrumenta virtutum, vtraque quasi manu ad victoriam vtamur. Vnde subdit: Quisquis igitur in illis, quæ dextræ partis esse prædiximus, minime fuerit subintrante gloria vanitatis elatus; & in istis, quæ sinistræ partis sunt, viriliter dimicans, nulla desperatione conciderit; ac potius de contrarijs arma quædam patientiæ ad exercitium virtutis assumpserit: vtraque manu vtetur pro dextra, & in vtroque actu triumphator effectus, tam de sinistro statu, quam de dextro palmam victoriæ consequetur.

LAN-

LANGVOR ET DEBILITAS IN *Spiritu, & Virtutibus.*

CAP. IV.

HOc morbo laboranti, quasi somno graui oppresso, remedia excitantia applicanda. Remedia huius morbi excitantia.

1 Primo enim illud insonandum est, quod certe, vel profunde dormientem excitat: Nescit homo vtrum amore, an odio dignus sit. Terribilis est, inquit B. Bernardus, locus iste, & totius expers quietis. totus inhorrui, si quando in eum raptus sum, illam apud me replicans cum tremore sententiam: Quis scit, si est dignus amore, an odio? Et cum hæc cogitatio vel sanctissimos viros, & quasi columnas in Ecclesia compulerit ad tremorem, quid nobis faciendum, qui ex multis responsum mortis in nobis habemus, si non aliquantulum ex quibusdam coniecturis, & indicijs nostræ salutis recreemur? An quia Religionem ingressi sumus, omnia tuta arbitramur? fallitur nimis ista persuasio, & periculose decipitur. Certe D. Gregorius aliquos asserit veluti duces currentes, alijs viam perfectionis ostendere, qui tamen in foueam cadentes, suo malo sequentes cautiores reddant & humiliores,

Eccl. 9. Serm. 23. in Cant.

liores. Non ergo languide & tepide agendum, ſed ardenter & ſtrenue.

Serm. 39. in Cant. Qualem eſſe oporteat religioſam animam.

2 Oſtendendum illi, qualem oporteat eſſe animam religioſam. Quanta, inquit D. Bernardus, in affectionibus ordinatio, quanta in moribus diſciplina, quanta in orationibus armatura, quantum in virtutibus robur, quanta denique ipſi cum hoſte congreſſuum multitudo, numeroſitas triumphorum? Hæc attendens, ſeque melioribus parans, ſeipſum arguat, & quaſi ſecularis ad huc conuerſationis hominem damnet.

Miſeria huius ſtatus.

3 Oſtendenda illi miſeria ſtatus huius, quomodo quaſi hectica febri laboret, qua cum quotidie magis tabeſcat, & conficiatur, quo plus ea laborabit, minus illam ſentiet.

Pericula indicanda.

4 Indicanda pericula, facile enim conſentiet tentationibus, ſi concutiatur, vt qui non ſit fixus in Deo, ſed quaſi pendulus, & in actibus vix faciet aliquid præclarum, vel ſua vocatione dignum: & tandem exponitur periculo deferendæ vocationis. Quam multos enim, inquit S. Bernardus, videmus, & plangimus fratres, qui dummodo maneat habitus, & tonſura, ſalua ſibi omnia arbitrantur: non conſiderantes miſeri quemadmodum ingratitudinis vermis interiora corrodens, ob hoc tantum corticem, quam vident, transforare diſsimulet, ne forte recogitent, & erubeſcant, ipſaque verecundia emendentur. Qui

Serm. contra peſsimum vitium ingratitudinis.

ſic

ſic interdum in nonnullis conſumpta eſſe interiora vniuerſa prçſumit, vt non vereatur ad ea, quæ foris apparent, venenatum ducere caput: niſi forte quos videmus manifeſte apoſtatare à Deo, repente fieri peſsimos arbitramur, & non magis paulatim defeciſſe, cum comederint alieni robur eorum, & neſcierunt. Oſeæ 7.
Sed egregie idem rem omnem quaſi oculis S.Bern. ſer. 63. in Cant.
ſubijcit his verbis: Hoc frigus ſi ſemel animum, animæ quidem (vt aſſolet) incuria, Languor frigus animæ.
ſpiritu dormitante peruaſerit, ac nemine de inde (quod abſit) inhibente, ad interiora eius peruenerit, deſcenderit in viſcera cordis, & ſinum mentis, concuſſerit affectiones, occupauerit conſilij ſemitas, perturbauerit iudicij lumen, libertatem addixerit ſpiritus; mox (vt in corpore ſolet euenire febricitantibus) ſubit quidam animi rigor, & vigor lenteſcit, languor fingitur virium, horror auſteritatis intenditur, timor ſolicitat paupertatis, contrahitur animus, ſubtrahitur gratia, protrahitur longitudo vitæ, ſopitur ratio, ſpiritus extinguitur, deferueſcit nouitius feruor, ingraueſcit tepor faſtidioſus, refrigeſcit fraterna charitas, blanditur voluptas, fallit ſecuritas, reuocat conſuetudo. Quid plura? diſsimulatur lex, abdicatur ius, fas proſcribitur, derelinquitur timor Domini. Dantur poſtremò impudentiæ manus, præſumitur ille temerarius, ille pudendus, ille turpiſsimus, plenus ille

ignominia, & confusione saltus de excelso in abyssum, de pauimento in sterquilinium, de solio in cloacam, de cœlo in cœnum, de claustro in seculum, de paradiso in infernum. Hactenus ille.

In tepiditate sunt multa vitia.

5 Intelligat, sicut in naturalibus, in formis remissis plurimum esse admixtum contrarij, nec repugnare aliquid esse calidum, quod multum habeat frigiditatis; ita in hac tepiditate, & languore plurima esse admixta vitia, plurimas imperfectiones etiam in ijs ipsis virtutibus, quas habere videmur: v.g. blandimur nobis de obedientia, quod in plurimis obediamus, atque affectum quendam erga virtutem hanc nobis habere videamur: tamen si obedientia remissa sit, & languida, plurimos actus elicimus inobedientiæ, innumeras imperfectiones ex defectu circumstantiarum, & diligentiæ ac feruoris in ijs ipsis actibus, in quibus nobis de obedientia blandimur. Idem de castitate, patientia, zelo animarum, ac ceteris. Atque ita sicut habemus in altero, vnde Deum laudemus, atque confortemur; ita non deest in altero, vnde gemamus. Et hoc sanè diligentissime perpendendum quo quasi stimulo ad perfectionem excitemur.

Examen huius languoris.

6 Examinet, an languor hic, & debilitas, sicut in corporalibus contingit, proueniat ex redundantia malorum humorum: vt si habet fines particulares, & seipsum quærit; euacuandi

cuandi humores, alioqui fruſtra nititur. Si ex defectu alimenti, videat quo modo frequentet Sacramenta, meditationes, orationes, & ſpiritualia: perpendat quomodo non nutriatur, examinet diligenter, & cognoſcere ſatagat. nam ijs non refici, impinguari, & roborari, ſatis per ſe malum eſt; & aliquid indicat ſubeſſe, quod accurate inueſtigandum, & diligenter ſit emendandum.

7 Diſpenſetur, vt frequentius confiteatur, & communicet; ita tamen, vt ad præparationem aliquid ei peculiare iniungatur, ne ſi id etiam ex conſuetudine faciat, augeatur potius morbus, vt ſolet, quàm minuatur. Frequens cõmunio.

8 Aſsignetur illi plus temporis, ſaltem horæ quadrans, orationi, vel piæ alicui & vtili lectioni, ad quam accedat non ſegniter, ſed ſtudioſe quaſi ad medicinam, quam ex deſiderio ſanitatis, cum deſiderio ſuſcipiat. Nec verendum, ne breue illud ſpatium litterarum ſtudijs, aut alijs exercitationibus aliquid detrahat: ſed cogitandum potius cetera omnia langueſcere, niſi ſpiritus roboretur. Plus oret.

9 Legat Sanctorum vitas ſibi aptas; plurimumque proderunt ad id domeſticæ, vt B. P. N. Ignatij, Xauerij, & aliorum. Legat autem non percurrendo, ſed ad ſpiritus exercitationem. Legat vitas Sanctorum.

10 Si renouatio votorum adhuc longius abſit, valde conducet, ſi præmiſsis exercitijs Per exercitia & per cõfeſsionẽ ge-

neralem se renouet. ſpiritualibus per aliquot dies,& diligenti confeſsione vel ab ingreſſu in Societatem, vel ab eo tempore, quo ſic ægrotare cœpit, renouet ipſe ſecreto ſua vota cum deſiderio quaſi denuo incipiendi, illud apud ſe conſtanter ſtatuens, & ſubinde repetens: Et nunc quæ eſt expectatio mea, nonne Dominus? & ſubſtantia mea apud te eſt. Et illud: Dixi: Nunc cœpi: hæc mutatio dexteræ Excelſi.

Pſal. 38.

Pſal. 76.

Exercitatio in aliquibus virtutibus. 11 Accipiet vnam aut alteram virtutem congruam, in quarum actibus ſe ſe ſtudioſe exerceat: & ſi nulla eo die detur occaſio, ſaltem in examine petat virtutes illas à Deo, & ſe ſe paratum cum deſiderio offerat.

Adhibenda mortificatio etiam in leuibus. 12 Mortificet ſe, negando ſibi nonnulla, etiam ſi leuia, vt excitet ſpiritum contra carnem; & proprias voluntates ac deſideria vel in ijs reſecare conſueſcat.

Roget Superiorem vt ſe mortificet. 13 Conueniat cum Superiore, eumque obſecret, vt etiam nolentem & querulum mortificet, vrgeat, & extimulet: cum eodemque frequenter communicet, & ſperet de Domini bonitate.

Coll. 7. c. 6. Caſsiani documentum præ oculis habeat. 14 Demum habeat ſemper præ oculis, quod apud Caſsianum Serenus egregie docuit: cum enim attuliſſet à Scripturis iuxta ſeptuaginta Interpretes, In omni ſolicito ineſt amplius; at qui ſuauis & ſine dolore eſt, in egeſtate erit: Et iterum, Vir in laboribus laborat ſibi, & vim facit perditioni ſuæ: nec

Prouerb. 14.

Ibid. 16.

non

non etiam, Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud, subdit: Nulla namque virtus sine labore perficitur; nec vlli possibile est, ad istam quam cupitis, stabilitatem mentis sine ingenti cordis contritione conscendere: Homo enim ad laborem nascitur.

Matth. 11.

Iob 7.

DEFECTVS OBEDIENTIAE.

CAP. V.

Pulchritudo, & necessitas.

1 OStendenda illi obedientiæ pulchritudo, necessitas, animi tranquillitas, meritum, professio in Societate, quam peculiarem suorum notam B. P. N. esse voluit: denique hoc esse præ ceteris votis, vt Sancti, & Doctores tradunt, quod vere faciat Religiosum.

In epistola de Obedientia.

Legat accurate Epistolam N.B.P.

2 Vt diligenter & serio legat per aliquot dies eius epistolam de Obedientia: ibi tamquam in speculo, suas maculas intueatur: ibi quantum à vera obedientia absit, inspiciet, & defleat, confundatur, & erubescat, & excitetur ad meliora.

Meditatio de hac virtute.

3 Vt meditationes aliquot appositas de ea re per plures dies habeat, vt in copiosa admodum materia, de qua plurima meditari licet, quæ à Præfecto rerum spiritualium suggerenda, & à Scripturis, atque à Sanctis Patribus petenda erunt: & quæ breuiter primo puncto attigimus, magna cum humilitate dilatari possunt; præsertim si addantur aliqua puncta de ijs, quæ iuuare, aut retardare possunt.

Exempla Sanctorum sibi colligat.

4 Vt colligat sibi aliqua exempla Sanctorum

ctorum in hac virtute, quæ ad manum habeat, quibus se subinde obiurget, & reprehendat.

5 Vt examinet diligenter, & cum Superiore, & Præfecto Spirituali conferat, in quo rerum genere maiorem sentiat animi repugnantiam; & ea vnde oriatur, an ex superbia, vanitate, pigritia, affectu inordinato ad studia, vel quæuis alia, proprio aliquo fine & desiderio: vt ibi medicinam admoueat. Examinet causas repugnantiæ.

6 Vt constanter applicet animum, Deum in Superiore cognoscat, nec humanis rationibus, & discursibus det locum: quod malum cum sensim in animum irrepat, mirum est, quomodo omnem obedientiæ simplicitatem, alacritatem, promptitudinem, denique perfectionem omnem exhauriat. Vnde vigilanter aduertat, vt quoties tale aliquid suggeritur animo, veluti venenum quam citissime expellat. Deum in Superiore agnoscat.

7 Incessanter à Domino hanc virtutem petat, & in examine tam communi, quam particulari præcipuam eius rei curam gerat. Examine & oratione à Deo petat.

8 Proderit si Superior aliquando iubeat, vt se per biduum, aut triduum paret ad aliquid incertum faciendum, quod forte contra eius voluntatem, & sensum erit, ita tamen, vt animo statuat, numquam positiue se in contrarium consensurum. Animi præparatio ad quoduis faciendum.

9 Nunquam aliquid proponat, quin duo

illa

Conſt. 3. p. c.2.§.1. In proponendo præuiæ ſint oratio & reſignatio. Serm. 19. illa præmittat, à B. P. N. præſcripta, Orationem, & Reſignationem: quod ſi hanc non ſentiat, ſaltem deſideret, & petat à Domino, ſtatuatque ſe etiam renitentem facturum: paulatim enim (vt ait S. Macharius Ægyptius) dulceſcet ipſa virtus, ad quam veluti reluctantem nunc ſe adigit.

Quomodo in leuioribus aſſueſcat. 10 Iniungat ei Superior frequenter leuiora, & in quibus nouit eum non habere difficultatem, vt ſic aſſueſcat ad alterius iuſſum aliquid facere: poſt factum collaudet, addat animum, &c.

Exercendus per biduum in difficilibus. 11 Aliquando ſumat aliquod certum, in quo magnam ille habeat difficultatem, dicatque vt ad id faciendum per biduum, aut triduum ſe præparet, vt ex communi conſenſu id faciat. Vbi fecerit, ſi alacriter tulerit, recreet, & animet, docens eo exemplo fore, vt omnia ſint faciliora; ſi grauate, laudet patientiam, promittat victoriam, fore vt facilius vincat, atque paulatim hac exercitatione robuſtior euadat.

Interdum pie condeſcendendũ. 12 Aliquando pie condeſcendat Superior, vt id prætermittat, ad quod grauem ſentit repugnantiam, ſed ita paterne, vt intelligat ille, fuiſſe piam diſpenſationem, & ſuauem condeſcenſionem, tantum vt proficiat, & creſcat, & vt robuſtior factus poſſit alacriter portare, quod modo non poteſt. Interim tamen licet Superior ex parte ſua id faciat,

ciat, sciat tamen se sibi meritum, & vires imminuisse, quas auxisset, si se magno animo vicisset.

13 Moneat eum Superior per Præfectum spiritualem, & alios probatos viros, si quos ille habeat familiares, & quibus ipse confidit. Monendus per familiares.

14 Quod si desit voluntas curationis in infirmo, vt medicamenta respuat, tunc primo acrius erit extimulandus, & causticis, vt aiunt, vtendum, vt intelligat se malo in statu & valde periculoso versari; nec posse propinquare sanitati, qui à remedijs abhorreat. Quid si desit voluntas in infirmo.

Secundo orandum pro eo diligenter à tota Domo, tanquam pro eo, qui periculosè admodum laborat. Tertio, monendus Prouincialis. sed sprandum est, si suscipiatur curatio modo prædicto, paucos futuros adeo rebelles.

EFFV-

EFFVSIO AD EXTERIORA.

CAP. VI.

Causæ ex quibus proueniat.

Onsiderandum, an id proueniat ex quadam inquieta, & mobili natura: tunc enim licet ea reprimenda sit, & dirigenda, tamen re vera vix assurget, vt fiat homo interior, atque collectus, nisi singulari gratia præueniatur, & ipse studiose, & valide naturam domet; & actibus frequenter, validisque se comprimat. Hic autem occupandus erit ex obedientia in negotijs vtilibus, & pijs: coercendus ne in alia dilabatur, & diffluat: prudentis enim est, apte vti ingenijs hominum ad bonum. Monendus vt interrumpat aliquando perpetuitatem actionis, & si nihil aliud, quiescat saltem in cubiculo, legens aliquid spirituale, vel recitans Psalmos, aut Rosarium, vel examinans conscientiam, ita vt omnino abstineat ab exterioribus. Monendus, vt subinde dirigat intentionem, examinet defectus, qui frequenter in talibus subrepere solent, loquacitatis, curiositatis, impatientiæ, nugatoriarum narrationum, adulationis, vanitatis, murmurationum, iudiciorum, & huiusmodi. Ex his cautior fiat, & humilior, misereatur sui ipsius,

Occupandus in vtilibus negotijs

De quibus monendus.

sius, & apud se vilescat, qui quasi doctus diligere trituram, vel ad altiora non assurgit, vel mox recidit. Studeat ex hac confusione in obedientia esse promptior, in iniurijs tolerantior, in officijs abiectioribus deuotior, in aliorum infirmitatibus magis compatiens, in mortificationibus carnis feruentior: denique compenset alijs officijs, & exercitijs, quod in hoc minus habet. Si vero nascatur potius ex quadam interiori ariditate, qui cum spiritualia, & interna non gustet, quærit in exterioribus solatia, alia via incedendum est.

Osee 10.

Quid si nascatur ex interiori ariditate.

1 Restringendæ occasiones vagationis, multa negotia etiam vtilia alijs demandando.

Restringendæ vagationes.

2 A visitationibus non per vnam, aut alteram hebdomadam, sed per aliquot menses omnino abstineat, vt assuescat vel inuitus domi se se continere.

A visitationibus abstinendum.

3 Omnino seruet Regulam, ne accedat ad colloquia externorum, nisi iussu Superioris à ianitore vocatus.

Regula de non alloquẽdo externos.

4 His, iam contrarijs remotis, incipiat frequentius ad cor redire, examen conscientiæ breuissime, sed frequenter faciat, se ad se intus reuocans, mentem ad Deum eleuans, & vel vnico suspirio dicat cum confusione. Vide Domine humilitatem meam, & laborem meum.

Se se frequentius colliget.

Psal. 24.

5 Præfigat sibi certum tempus ad piam lectio-

(Tempus lectioni frequentius.) lectionem, saltem bis in die, qua vires reparet.

(Rosarij recitatio.) 6 Vnam aut alteram decadem Rosarij diuisam, per totum diem recitet, petendo, proponendo, & compungendo, desiderando, gratias agendo, &c. Bonum aliquem spiritualem affectum, si non vbertim sponte fluentem saltem humilitate, & assidua quasi retractatione exprimat.

(Versiculi prompti ad excitandum affectum.) 7 Habeat ad manum expedite versiculos aliquot è Scripturis, qui compunctionem excitent, quos sibi colligat, vel ab alio collectos memoriter discat: v.g. (Hab. 2.) Super custodiam meam stabo, & figam gradum super munitionem, & contemplabor, vt videam quid dicatur mihi, & quid respondeam ad arguentem me. (Psal. 21.) Item: Sicut aqua effusus sum: & illud: (Prouerb. 3.) Fili mi ne effluas. & illud: (Sap. 1.) Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum, & auferet se à cogitationibus, quæ sunt sine intellectu. & illud: (Ecclesi. 38.) Qui minoratur actu sapientiam percipiet: & innumera huiusmodi, quæ cum aliquo desiderio subinde iaculetur.

8 Exercitia spiritualia, etiam si ægre contineri possit, per plures dies faciat.

(Collectio ante negotia.) 9 Antequam negocia aggrediatur, colligat se se, dicatque cum S. Bernardo: Vbicunque fueris, tuus esto: noli te tradere, sed accommodare. Vbi vero perfecerit, redeat ad se statim, & negocia, quoad poterit, aliquantula quiete interrumpat: nam vel tantillum

sedere

ſedere in via, vires feſſo reparat: nec eſt omnium inter ſtrepitus viarum, & negociorum Deo ſibique eſſe præſentem.

10 Vbi impetus ad aliquid agendum impellit, hoc ipſo aliqua morula ſe detineat, vt aſſueſcat non ſequi ſtatim animi impulſus.

11 Poſtremo intelligat, niſi vim ſibi inferat, ſeque quibuſdam quaſi catenis vinciat, etiam ſi natura & conſuetudo reluctetur, omnino nihil promoturum: ſed ſi id faciet, paulatim dulceſcet illi Deus, & ſpiritualium atque internorum tractatio reddetur quotidie facilior. morbus enim acediæ, & euagationis nulla alia re magis exaggeratur, vt Caſſianus & experientia docet, quam ſi cedamus. Vim ſibi inferat.

AMOR EXCELLENTIAE, & honoris.

CAP. VII.

Morbi leuiores signa grauioris.

1 INtelligat infirmus ante omnia, sicut in morbis corporalibus contingit, vt leuissimum sit aliquando symptoma, si per se spectetur, quod tamen valde timendum est, si aduertatur vnde proueniat: ita erumpentia quædam signa vanitatis, amoris excellentiæ, & huiusmodi, quæ interdum à nobis parui fiunt, indicare non leuem superbiæ morbum. Ea autem cum duplex ponatur à Sanctis, præcipue vero à Cassiano lib. 12. de Institut. hæc, de qua nunc agimus, valde carnalis est, & crassa.

Quales fructus superbiæ.

2 Animaduertat, amarissimos inde oriri fructus, eosque frequentes, quibus miseram animam cibari sæpius in die contingit: in rebus enim obedientiæ, vbi aliquid non est speciosum, magnam inueniet difficultatem in illatis molestijs, & si quid contingat (quod frequenter accidit) in quo non videatur magni fieri, impatientia, & tristitia maxima obruetur: in ministerijs, nisi ab omnibus collaudetur, animum despondebit. Contra, efferetur, ceteros despiciet, & fiet intolerabilis, si pro

ſi pro voto laudetur; opera quæ faciet, ſæpiſſime intentionis impuritas maculabit; multa prætermittet ex tumore bona, quæ alioqui faceret; directionem, & exhortationem non admittet: vnionem fraternam ſæpiſſime lædet, in culpæ cognitionem numquam conſentiet; at vbi eſt defenſio peccatorum, quid boni ſperandum? Legat diligenter Caſſianum dicto libro 12. cap. 29. de ſignis ſuperbiæ; immo accurate, & cum meditatione non ſemel totum librum duodecimum, & præcedentem, qui eſt de cenodoxia, & inueniet tam cauſas morbi, quàm remedia egregie deſcripta.

3 Meditationes de humilitate, eius pulchritudine, vtilitate, neceſſitate: item de ſuperbiæ fœditate, iniquitate, damnis, &c. non perfunctorie, ſed adhibita diligenti exercitatione per aliquot dies aggrediatur: certoque apud ſe ſtatuat, non eſſe huius morbi curam leuem, aut facilem. Petat itaque à Domino aſſiduis tum ſuis, tum aliorum precibus ſanitatem. Remedia per meditationem.

4 Vbi viderit per examen fructus malos pestiferæ huius radicis, recurrat ſtatim ad eam, ibique ſe reprehendat, ibi gemat, nec vnquam alteri cauſæ, præſertim aliorum culpæ, defectum tribuat. Per examẽ.

5 Contrarijs operibus conſtanter inſiſtat: In quibus ſe exerceat.
In humilioribus exerceatur, non modo offi-

Exam. c. 4. §. 18. cijs domeſticis culinæ, &c. quæ iuuant quidem, & ad impetrationem conferunt; ſed multo maxime in ijs functionibus, ad quas minus afficitur, & quæ ab alijs minus ſuſpiciuntur, & ſi detur optio, eligat ſemper humiliora.

Ibidem. Remedia à ſenſu magis abhorrentia ſequatur. 6 Proponat Superiori ea media ſuſcipienda, à quibus ſenſus magis abhorret: & ſciat, ſi curari ſerio velit, ſibi contra ſe cum Superiore conſpirandum, vt & ipſe ſibi vim inferat, & Superior varijs mortificationibus & humiliationibus, quaſi coniunctis copijs, eum iuuet.

Publicæ reprehẽſiones in hac re vtiles. 7 Capitula, ſeu publicas reprehenſiones non ad externam tantum ſpeciem, & vt dici ſolet, pro forma; ſed ad humiliandum, & vere confundendum appoſita petat. Dentur aliquando non petenti, immo nec cogitanti (de quo tamen, antequam fiat, cum illo ſtatuiſſe oportet) vt cum maiore præparatione, & fructu ſuſcipiat.

Æmulos præcipue colat. 8 Si quis eſt domi, cum quo peculiaris aliqua ratio æmulationis ſubſit, hunc præcipue colat, ſed ab eo contra iuxta præſcriptum Superioris, quaſi ex compoſito, in ſpecie exteriori contemnatur.

Reticere ſua. 9 Nunquam ſua narret, etiam prætextu ædificationis: quod enim ſanis cibus eſſe poteſt, infirmo nocet: nec eſt infirmorum, vt in huiuſmodi narrationibus Dei gloriam, non

ſuam

ſuam quærant.

10 In hoc præcipuo hoſte debellando illud tenendum eſt, vt ſine intermiſſione eum perſequatur, ſemperque faciat contrarios aliquot actus, dicens cum Scriptura: Perdam Babylonis nomen, & reliquias, & germen, & progeniem, & item: Perſequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non conuertar, donec deficiant. Quid in hac re tenédum. Iſa. 14. Pſal. 17.

Poſtremo intelligat, niſi viriliter decertet, non modo futurum ſe quotidie erga hoſtem hunc debiliorem, ſed etiam paulatim morbum ipſum minus cognitum, ita vt cum fiat aſſidue magis ſuperbus, & gloriæ cupidus, videatur ſibi ſemper humilior, & ſanctior: hæc enim eſt morbi huiuſmodi natura, hic lethargus. Viriliter decertandum.

INCLINATIO AD sensualitates, & amicitias.

CAP. VIII.

Natura huius morbi.

MOrbus hic crassior, & magis carnalis est; nec adeo difficilis curationis, modo mediocri aliqua cautela se se curet ægrotus.

Religioso amore indignus.

1 Itaque intelligat, hanc Religioso homine, qui crucifixus esse debet, valde indignam esse, & vilem, ac turpem agendi rationem, vt sic confundatur, & reputet se omnibus viliorem.

Singularia vitet.

2 Nunquam admittat, multo minus quærat, in victu, vestitu, vel recreationibus aliquid singulare: & si ab externis offeratur, reijciat; vel si iustis ex causis recusari non possit, ad Superiorem pro infirmis referat.

Temperantia illi pernecessaria.

3 Extra tempora prandij, & cœnæ, etiam si maxime se affici sentiat, nihil sumat: nam seruare aliquid apud se, etiam Superiore consentiente, sumendum pro libito, probandum non est; nec etiam ædificat dispensatorem, aut aliquem alium fratrem ea de causa interpellare.

Querelas vitet.

4 De ijs, quæ domi dantur, pane, vino, carnibus, memor paupertatis, & mortifica-

tionis, nunquam conqueratur, ſed curet ſemper optare viliora: & ſi quando tale aliquid ſubrepſerit, agat potius Deo gratias pro qualicumque ſanctæ paupertatis experimento.

5 Ne carnem nutriens, contra ſe imprudens exacuat, memor ſit, ad interiores meditationes, & virtutis actus addere etiam corporales afflictiones, diſciplinas, & alias pœnitentias: petat eas, & ſtatas habeat; nec imprudenter ſibi blandiens putet, quod magna certamina non ſentiat, ſe huiuſmodi rerum vſu, & exercitatione non egere. Corporalis afflictio addenda.

6 Silentium diligentiſſime ſeruare ſtudeat: vix enim credi poteſt, quantum hæc diſciplina ſilentij conferat ſiue ad vitandas innumeras maculas, quas ex inordinata locutione contrahimus; ſiue ad libertatem quandam, quæ ſenſualitatem nutrit, coercendam. Experiatur, & intelliget. Silentium.

7 Si quando, labore, & fatigatione vrgente, aliquid ceſſationis fuerit neceſſarium; non quærat colloquia, non alios aduocet, non circulos cogat: ſed poterit ſolus per aliquod temporis ſpatium in horto, vel alibi ambulans, eleuare ad Deum mentem, verſiculis pſalmorum, vel hymno aliquo, non quidem per modum intenſæ orationis, ſed ad relaxationem, & ſpiritum recreandum, gratias agendo, petendo, deſiderando. Quibus ſi quis exercitatus fuerit, inueniet innumeros ſpi- Quid quando ceſſandū ſit.

 ritua-

rituales affectus, qui facile quasi de corde profluent: quibus non solum eleuari spiritum, sed corpus etiam à lobore sentiet recreari. Quod si aliqui id non experiantur, intelligant inde potius prouenire, quod terrenas consolatiunculas consectentur, & otiosis narrationibus atque colloquijs delectentur.

Quid cum ad externos vocatur.

8 Cum ad exteros vocatur, vel eos inuisit, proponat, & peculiari prouisione statuat cauere à facetijs, nugis, nouis vel audiendis, vel narrandis: & si incidant, pio aliquo colloquio interrumpat, captata ex ijs quæ dicuntur, occasione.

Peculiares affectus vincendi.

9 Si peculiari aliquo affectu, etiam naturali, & veluti sympathia affici se erga aliquem sentiat, curet statim initio omnem extraordinariam communicationem abrumpere, & communi tantum charitate illum amplecti (vix enim dici potest, quanta incommoda oblocutionum, detractionum, querelarum, delationum, suspicionum, inimicitiarum, conuenticulorum, munusculorum, & similium ex singulari, & extraordinaria communicatione oriantur) sed omnes vno spiritu complectatur.

Orationis studium.

10 Postremo orationi, & rebus internis plus se dedat: gustato enim spiritu, desipient nugæ istæ.

Hic de tentationibus contra castitatem aliquid esset attingendum, quibus non est du-

dubium, quin tales infirmi frequenter pulsentur, licet interdum attendere vel dissimulent, vel negligant; sed & morbi ipsius periculum, & lapsus grauitas, & ignominia, & pleraque alia infirmos ad medicinam extimulant. Sed quo pacto orationibus & ieiunijs, pœnitentijs, occasionum fuga, humilitate, manifestatione tentationum, lectionis instantia, occupationibus sanctis, frequentia Sacramentorum, & plurimis alijs remedijs occurrendum sit, pleni sunt libri Sanctorum. Qua diuersitate item curandi infirmi sint, si morbus incipiat ab anima per suggestiones, & redundet in corpus; vel contra, si ex carnis petulantia redundet in animam: quomodo, si cogitationes turpes importunæ, vel in phantasia pullulent ex malis habitibus, vel fiant immissiones per Angelos malos; quanta discretione discernendum; quæ curatio adhibenda. hæc peti possunt à plurimis Doctoribus, qui ea de re copiose scripserunt, præsertim vero Sancto Bonauentura tract. de puritate conscientiæ, cap. 12. & de reformatione mentis parte 3. cap. 22. Gersone Cancell. de exercitijs discret simpl. De malarum cogitationum causis atque remedijs, cap. 3. & alibi sparsim.

Quid cum carnis tentatione pulsati cur.

Bonau. tract. de puritate conscientiæ, & de reformatione mentis cap. 22.

Gerson de exercitijs discret. simpl. cap. 3.

PROFVNDITAS, ET DEFECTVS claritatis.

CAP. IX.

Conſcientia primum diſcutienda.

1 PRimo monendus diligenter vt diſcutiat, & diſpiciat attentius ſemetipſum: nam tenebræ huiuſcemodi, quibus ſe celari quis cupit, fere coniunctę eſſe ſolent cum tenebris interioribus, ita vt in anima illa nec claritas proprię cognitionis, neq. lux quędam in agendis, nec ſplendor diuinorum ſoleat apparere, ſed re vera tenebricoſa omnia, & confuſa, ita vt nec diuinarum inſpirationum, & actionum motiones pacatæ ſentiantur, nec pulchritudo virtutum ſine magna nebula, & fumo, immo etiam caligantibus oculis omnino cernatur.

Quanti fecerint S. Patres.

2 Perpendat, quanti fecerint ſemper Sancti Patres hanc animi ſynceritatem, & claritatem in agendo cum Superiore, & rectore ſpirituali; quam multa extent exempla, quid S. Baſilius, Reg. fuſ. diſput. reſp. 46. vbi citat illud Prouerb. 18. Qui non medetur ſibi ipſi, frater eſt ſua opera diſſipantis, iuxta 70. noſtra editio habet. Qui mollis eſt & diſſolutus in opere ſuo, &c. quid Caſſianus, quid B. P. N. quid denique omnes, qui de perfe-

ctione ſcripſerint, ſenſerint.

3 Sciat nullo alio vitio ita aperiri oſtium Satanæ, qui eſt ſpiritus tenebrarum, qui cum eiuſmodi anima pro ſuo arbitratu ſine vllo interpellatore libere agit, & multa facile perſuadet; nec vllo alio vitio ita remedijs omnibus occludi aditum: quare ſeipſum aperiendo, tentationes facile vincet, quibus tacendo ſuccumbet.

Oſtium diaboli eſt profunditas.

4 Si nihil aliud, ratio ipſa, qua tacetur, mala eſt, & ſuſpecta. Aut enim ſuperbia prohibet, ne defectu manifeſtato vilior reputetur; aut negligit manifeſtare ſe, quia putat ſine vllo duce ſuam ſibi prudentiam ſufficere, quod etiam arrogantiæ, & ſuperbiæ eſt. Aut humano aliquo fine ſibi propoſito veretur, ne hæc manifeſtatio ſibi ad eum conſequendum impedimento ſit. Denique, ſi mediocriter ſe examinet, inueniet ſtatim radicem eius rei non bonam.

Ratio tacendi mala eſt.

5 Inſtruendus eſt, non ſolum hoc nomine non futurum eum Superiori minus carum, immo contra multo cariorem: nam non modo actus ipſe manifeſtationis virtutis eſt, ſed humilitas, quam hoc facto ille oſtendit, deſiderium curationis, fiducia cum Superiore, ſpes ipſa ſanitatis, neſcio quo, ſed miro tamen modo longe amabiliorem Superiori reddunt, quàm ipſe defectus opinionem minuat: cum præſertim culpa in eo, qui ſe candide

Superiori fit amabilior & carior.

manifeſtat, & iuuari deſiderat, non tam vt culpa quam vt infirmitas, quæ compaſſionem magis mouet, quàm indignationem, à Superiore ſpectetur.

Reg. 25. Rect. & 26. Præpoſ. Superior quomodo lucretur.

6 Ad hoc vehementer iuuat, ſi Superior iuxta regulas, crebro, & magna charitatis ſignificatione, cum eo agat, vt opinio amoris, in Superiorem fiduciam generet; conſuetudo minuat pudorem, & ſuauitas agendi erigat puſillanimitatem.

Similis defectus exempla.

7 Iuuerit, ſi captata prudenter occaſione, defectus aliquos, in quibus ille maiori pudore ſuffunditur, de alijs nonnullis (tacito eorum nomine, niſi eſſent illi iam Sancti, & res narraretur in libris) ad exemplum adducat, addens diuturnitatem morbi, pugnæ difficultates, modum victoriæ, vel alia, quæ ad rem facient, eumque extimulent ad vires concipiendas.

Quid quando ab alijs manifeſtatur.

8 Cum ab alijs manifeſtatur, monendus ſuauiter, addendi ſtimuli, quare meritum ſe ſe manifeſtandi paſſus ſit ſibi præripi, cum etiam ſecundum hominem, qui ſe manifeſtat, minorem ſentiat pudorem. Interdum, prudenter culpam extenuando doceat, non fuiſſe cauſam, cur tantopere rem celatam eſſe voluerit. Interdum docendo, hanc occultationem auxiſſe culpam per ſe non magnam. Interdum addendo, vt videat quid mali faciat vel puſillanimitas,

vel propria æſtimatio: quia quod ſola manifeſtatione facile fuiſſet curatum, iam factum eſt alicuius momenti, vnde neceſſe ſit petere, inquirere, examinare, & huiuſmodi.

9 Hortandus, vt crebrius, etiam ſine magna neceſſitate, conſcientiam ſuam, & defectus aperiat, quo ſic aſſueſcat, & quotidie leuius inueniet, & melius habebit. Addendum, ſi ſurreptio, vel mala conſuetudo potuit culpam elicere, voluntate quaſi dormitante, cur ipſa voluntas volens, & vigilans non eliciat pro imperio longe facilius confeſsionem? Crebra conſcientiæ redditio.

10 Monendus, ſi non videt, vt credat ſaltem, ſi non valde conſtanter contra ſe pugnet, & vincat, fore vt in dies deterius habeat: nam & plura, & diu tacita manifeſtare, maiorem adfert confuſionem, & tacendi habitus contrahitur, & tenebræ augentur, & conſcientia ſenſim obduratur. Pericula ex profunditate.

11 Poſtremò proderit legere huius rei documenta, & exempla, meditari pericula eorum, qui ita vixerint: contra, ſerenitatem, meritum, conſcientiæ tranquillitatem, & innumera bona eorum, qui confuſione calcata ſe ſe manifeſtarunt, & dirigendos ſpirituali Patri tradiderunt. Denique perpendat apud ſe, an fuerit vnquam aliquis ſanitatis cupidus, qui morbum celauerit. an quis ita demens, qui cum poſsit Lectio & meditatio ſimilium.

Patri

Patri ſprituum Deo, omnia perſpicuee videnti, humili ſua accuſatione reconciliari, malit ſe cum confuſione abſconde-
Pſal. 39. re. Vere inſa-
nia falſa.

* *
*

IRA-

IRACVNDIA, IMPATIENTIA, vel auersio à fratribus.

CAP. X.

1 SI fuerint auersiones diuturnæ, Primo monendus erit amanter, sed serio, quam hoc indignum sit Christiano homine, ne dum Religioso, qui inter fratres viuens, vnius moris, & cordis cum ceteris esse debet. Et vt recogitet ex humilitatis defectu impatientiam nasci: ideo factum alterius, quo succensus videtur, non tam fuisse causam commotionis, quam manifestationem veritatis occultæ. Videnda quæ pulcherrime disputat Cassianus Collat. 18. cap. 13. 14. 15. & 16. Quando fuerint auersiones diuturnæ.

2 Extimulandus per Confessarium, nec sicut in ceteris imperfectionibus tolerandus diutius, quin efficaciter semel se vincat, & deposita omni amaritudine coniungatur fratri; sciens nec orationes, nec actiones ceteras tales esse posse, quales oportet, nisi hoc diligenter fuerit emendatum. Per confessarium recōciliandus fratri.

3 Curet Superior, vt cum fratre quamprimum redeat in gratiam, nec vlla ratione permittat, si quando id contingat, vt signa communia salutationum, colloquiorum, & offi- Per Superiorem reconcilietur quāprimum.

ciorum,

ciorum, & huiusmodi sibi inuicem negent. Quod ne in militibus quidem contubernalibus toleratur: nec vlla excusatione, aut dissimulatione id permittendum, tum quia graue est, tum quia magis dissensiones nutrit, & domi scandalum.

Superior quomodo alloquatur offensum. Rom. 12.

4 Superior alloquatur etiam illum, cui offensus est, vt is, quamuis nulla sua culpa ab illo ita tractetur, vincat tamen in bono malum, humiliet se se, adeat primus, blande hominem alloquatur, prouocet modis omnibus ad charitatem. Denique ipse Superior, vel alius sit mediator, vt omnino, & absque mora res componatur.

Omnino tollenda amaritudinis causa.

5 Non admittat Superior, quod frigide dici solet, se per Dei gratiam, nihil mali illi velle, non sentire in animo rancorem: tantum non posse illum libenter videre, non cum illo ex animo agere, diuersitatem complexionis, morum dissonantiam non permittere, vt placide conuiuere possint. Hæc omnia refellenda sunt tanquam à nobis aliena, & excusationes in peccatis, atque amaritudinis germina, à pessima radice profecta: nec ferendum, vt diutius venenum in pectore seruantes, grauius afficiamur. Erimus enim in tenebris, & ira multa audebit. Non enim erubescit in tenebris (ait S. Augustinus) cum super eam sol occiderit, luce quippe charitatis, & vnitatis vel extincta, vel passionum, & mali af-

Ad profuturum epist. 149.

fectus

fectus nebulis, & caligine præpedita, deteriora contingent in animo siue in alterius, siue in proprium detrimentum, quàm quæ in corpore solent in tenebris ambulanti.

6 Efficiat, vt peculiaria signa charitatis exhibeat ei, cui offensus est, cum illo amanter agendo; si quid potest, pro illo præstando; si infirmus fuerit, sæpius visitando, illi inseruiendo, etiam sensu reluctante. Denique vrgeat, ne plus patiatur in suo pectore virulentum indignationis affectum, quàm Christi dulcedinem regnare. Idem agat cum altero, ita vt mutuis officijs charitas certet. Sic enim Deo iuuante, sanabitur. Quod si alter in alterum reijciat culpam, docendus quod Cassianus docuit, vbi agit de Spiritu tristitiæ. Quæ quoniam egregie rem attingunt, & paucis, grauiterque illam explicant, placuit etiam hic adscribere. Sic itaque habet. Ideoque creator omnium Deus opificij sui curationem præ omnibus noscens; & quia non in alijs, sed in nobismetipsis offensionum radices, causæque consisterent; non deserenda præcepit fratrum consortia, nec vitari eos, quos læsos à nobis, vel à quibus nos arbitramur offensos, sed deliniri iubet, sciens perfectionem cordis non tam separatione hominum, quam virtute patientiæ conquiri: quæ firme possessa, sicut potest nos etiam cum ijs qui oderunt pacem, pacificos conseruare, ita

Charitatis signa peculiaria exhibenda sibi mutuo.

Cassian. l. 9. c. 7 & 8.

Quid cum alter alteri culpam imponat.

Psal. 119.

ſi parta non fuerit, ab his quoque qui perfe-
cti, ac meliores nobis ſunt, facit iugiter diſſi-
dere. Occaſiones enim commotionum, ob
quas eos, quibus iungimur, deſerere feſtina-
mus, in conuerſatione humana deeſſe non
poterunt: & idcirco triſtitiæ cauſas, ob quas
à prioribus ſeparamur, non euadimus, ſed
mutamus. Procurandum itaque nobis, vt
noſtra potius emendare vitia, & mores cor-
rigere feſtinemus: quæ proculdubio ſi fuerint
emendata, non dicam cum hominibus, ſed
etiam cum feris, & belluis facillime nobis con-
ueniet, ſecundum illud, quod in libro B. Iob
Iob 5. dicitur: Beſtiæ terræ pacatæ erunt tibi: ex-
trinſecus quippe venientia non verebimur of-
fendicula, nec vlla poterunt ſcandala nobis
deforis inferri, ſi in nobiſmetipſis radices eo-
Pſal. 118. rum receptæ, inſertæque non fuerint. Pax
enim multa diligentibus nomen tuum, & non
eſt illis ſcandalum. Hactenus ille. Videnda
etiam quæ libro 8. de ſpiritu iræ ponit, præ-
ſertim à cap. 8. vſque ad 15. Legendus idem
Collat. 16. Abbatis Ioſeph de Amicitia, per
totam, præſertim vero cap. 15. 16. & 17. vſ-
que ad finem. Ex qua tamen Collatione in
cap. 27. nullo modo prætermittenda duxi pul-
cherrima atque efficaciſsima verba, quibus
locum illum Apoſtoli explicat: Date locum
Rom. 12. iræ: Hoc eſt, inquit, non ſint corda ſic impa-
tientia, & puſillanimitatis anguſtijs coar-

Videndum quæ libro 8. de ſpiritu iræ ponit.

ctata, vt violentam commotionis procellam, cum irruerit, ſuſtinere non poſſint: ſed dilatamini in cordibus veſtris, ſuſcipientes aduerſos iracundiæ fluctus in illis extenſis ſinibus charitatis, quæ omnia ſuffert, omnia ſuſtinet. 1. Cor. 13. Et ita mens veſtra amplitudine longanimitatis, ac patientiæ dilatata, habeat in ſe conſiliorum ſalutares receſſus, in quibus receptus quodammodo atque diffuſus teterrimus iracundiæ fumus, protinus euaneſcat. Hæc de auerſione, & ira diuturna.

7 Si vero fuerint impatientia & ira, vel excandeſcentia ſubita, quæ frequenter contingunt, ſed ſtatim euaneſcunt; docendus erit occaſiones anteuertere, quibus ſe nouit accendi, & paratus atque munitus accedat: cumque ebullire feruentiores ſpiritus ſenſerit, ſaltem per aliquod ſpatium ſileat. Vix enim credi poteſt, ſi verba affluere incipiant, quàm difficile coerceantur, & quam animus excandeſcat: contra, ſi contineantur, facile ſedatur, & conquieſcit.

Quid ſi fuerint ſubitaneæ hæ paſſiones.

8 Moneat Superior domeſticos, quos expedit, vt cum viderint illum iratum, vitent omnino contentiones, & ſuauiter colloquia declinent, vel prudenter ad alia tranſeant: alioqui excitantur rixæ, & commotione vehementius irritata, in ea prorumpitur aliquando, quæ etiam cum ira deferbuerit, facile emendari non poſſint.

Monendi domeſtici, vt vitent contentiones.

Superior seuere iratum ne excipiat. Prou. 15.

9 Cum ad ipſum Superiorem iratus acceſſerit, & verba effuderit, qualia turgentes animo ſolent; caueat diligentiſſime, ne illum ſeuere excipiat, ſed molli reſponſione iram frangat. Super omnia autem videat, ne verba aliqua arripiat, & exaggeret, quæ ille incondita protulit. v. g. Quid eſt hoc? Quid dixiſti? Ita ne Superiori? An oblitus es cum quo loquaris? Non meminiſti te eſſe Religioſum? & huiuſmodi cetera. hæc enim tunc vehementer accendunt, & alioqui ſatis per ſe exacerbatum exaſperant: ſed ſuauiter ad orationem hortetur, monens vt redeat ad ipſum, quem inueniet ſui amantiſſimum; ſperare ſe, vbi perturbatio illa humana conquieuerit, fore vt omnia bene componantur. Vbi deferbuerit ſpiritus, & redierit quietus, tunc paterne corrigat. Ita tamen, vt etſi illius culpæ, & commotionis turpitudo illi oſtendatur, tamen animatus ſemper ad emendationem, & bona ſpe ille recedat. Nouimus enim aliquos præ vehementia vſque ad pallorem, & tremorem affectos, etiam dimiſſionem à Societate in illo feruore petijſſe: deinde placide à Superiore placatos, redijſſe non ſolum pœnitentes errati ſui, & humiliores, ſed etiam quietiores, & promptiores, quam ante commotionem fuiſſent.

Superior ne turbetur.

10 Caueat in primis, ne ipſe viciſſim, vt fieri poteſt, offenſus verbis, incipiat etiam tur-

turbari, & perturbato animo verba verbis rependere, hoc enim peſſimum eſſet, & pernicioſum: ſed ſi quid contra ſe iactet, non magis moueatur contra illum, quam ſoleat mater inſeruiens contra filium phreneſi laborantem, cuius dicta, vel facta compaſſionem ei potius, & lacrymâs teneritudinis, quam ſtömachum mouent.

11 Efficiat, vt quoties in hoc errare contigerit, aſſumat ille ſibi leuem aliquam pœnam, quam cum primum ſoluat: hoc enim facile & leue medicamentum, tum ex humilitate, tum ex aliqua interruptione illius turbidi affectus, tum ex impetratione diuini reſpectus, & miſericordiæ, non leuis eſſe momenti, ſi perſeuerauerit, experietur. **Quid Superiori faciendum, ſi in hoc deliquerit.**

12 Tandem addat examen particulare, adhibeat peculiares orationes, petat publicas reprehenſiones, & pœnitentias: ſi enim conſtanter egerit, non modo ſanabitur, ſed mutabitur in manſuetum, tractabilem, & patientem. **Particularis examinis vſus.**

* *
*

LAXITAS IN OBSERVATIONE Regularum, & conſcientia minime timorata.

CAP. XI.

Meditari cur omnia reliquerit.

1 MOnendus vt conſideret, quo fine tanto apparatu relinquendi omnia, parentes, bona, honores, &c. ſeipſum alieno ſubiecit imperio; nimirum vt ad perfectionem, & cordis puritatem tenderet. Quare ergo poſt tot labores, & egregia facta ita deſipit in minoribus, vt ex iſta laxitate illud non apprehendat, ob quod ſolum apprehendendum tanta præſtitit? Multa poſſunt adferri exempla, vt hæc ſtultitia manifeſtetur.

Aliud eſt ex ſubreptione, aliud facile delinquere.

2 Intelligat, aliud eſſe ex ſubreptione in multis delinquere, ſed in virtutibus tamen ſtrenue ſe exercere, tentationibus reſiſtere, proponere meliora frequenter, ad perfectionem adſpirare, nihil negligere; vbi errauerit, ſtatim teneritudine conſcientiæ compungi, ſurgere alacriorem, iacturam leuem maiori feruoris, atque virtutum lucro reſarcire: aliud vero eſſe id, quod ipſe facit, facile delinquere, nullo metu ſtimulari, vbi manifeſte mortale non ſuſpicatur; leuiter contēnere,

ex imperfectione non solum non assurgere ad meliora, sed de vna in aliam quasi sponte volutari. Itaque ne sibi blandiatur ad insipientiam, sibi vsurpans illud, quod similes solent: In multis offendimus omnes; &, Septies in die cadet iustus: hæc enim gemitibus potius digna sunt, quàm vt ita quasi leui ioco dicantur. Iac. 3. Prou. 24.

3 Nisi caueat serio ab hac tepiditate, videat ne cadat in profundum. solet enim ista Deo vomitum prouocare. Legatque Cassianum Collat. 4. de Concupiscentia carnis, cap. 19. lib. 4. de Instit. renunc. cap. 34. vbi egregie docet quod experientia compertum est in plurimis, huiusmodi homines magno in periculo versari. Quo si etiam in grauiora non cadant, Domino miserante, tamen nihil præclarum ad Dei gloriam, nihil ad proximorum vtilitatem, vel Societatis ædificationem ab ijs posse expectari. Et si nihil aliud, certe vita ipsa tepidorum valde misera est, & intolerabilis, & vt S. Bernardus loquitur, plena miseriæ, & doloris, & inferno plane proxima, vmbra mortis iure censetur. Videnda, quæ idem Sanctus egregie docuit in hæc verba: Sunt iterum multi inter nos, &c. & serm. 6. ibi, Contra sane inuenire est homines pusillanimes, & remissos, &c. Tepiditatis effectus. Apoc. 3. S. Bern. ser. 3. de Ascens.

4 Videat qui eiusmodi est, & inspiciat profundius intra se, quæ signa habeat proficien-

De itiner. Æter. 4. dist. 4. ar. 2. tis iam, vt S. Bonauentura loquitur, roboratæ charitatis, qui post abrenuntiationem, & tantum temporis in hac via consumptum, certe plura deberet habere. Quis sensus filialis & casti amoris cor eius pungat, vt tanto Patri, talique sponso timeat displicere? hæ diuitiæ salutis, hic thesaurus iuxta Isaiam.

Profectum in spiritu examinet.

Isa. 33.

Cass. Coll. 11. c. 13.

De quo timore Cassianus pulcherrime. Vel tenuem, inquit, amoris formidat offensam, atque in omnibus non solum actibus, verum etiam verbis attonita semper pietate distenditur, ne erga se quantulumcumque feruor dilectionis illius intepescat. Hæc ille. Plangat igitur sub Religioso habitu animam secularem, exurgatque velociter.

Quanti meriti sit priuatio.

5 Quot præclaras merendi actiones, & quot obedientiæ, virtutum actus sibi permittat elabi: nec dubitet se in dies maiores mentis tenebras, & pertinaciorem conscientiæ duritiem incursurum.

Semper perfectionis habenda ratio.

6 Numquam in electione eorum, quæ agere intendit, perpendat tantum, an hoc mortale sit, necne; sed assuescat potius considerare, an hoc maioris sit perfectionis, & an magis Deo placeat, an illum vel leuiter contristet: quale enim signum est amoris, illo modo agere cum Deo? aut quis ferat filium dicentem: Re vera diligo patrem: sed citra lethalia vulnera, & mortem, quicquid ei iniuriarum & molestiarum inferre potero, faciam,

omnia sine respectu vllo, & liberrime: nec tantillum curo magis, an minus ei placeam, modo me hereditate non priuet, vel morte puniat.

7 Etsi aliquando pro trangressione Regularum, & nimia libertate bonum est ei etiam pœnitentias iniungere; sciat tamen Superior hac medicina nunquam tales ad sanitatem, mentemque reduci. Quare qui hoc morbo laborat, excipiendus erit serio, & secreto, ac grauiter arguendus, vt de statu vitæ suæ diligenter deliberet, seipsum intra se colligat, oblationem perpendat, ac si denuo de Societatis ingressu cogitaret. *Qualiter iuuandus.*

8 Cum in aliqua re grauiore deliquerit, puta dando, vel accipiendo, vel huiusmodi, & quantitas fuerit alicuius momenti, etiamsi re vera non peruenerit ad mortale; tamen perurgendus erit de periculo, & dubio, ne mortale admiserit; & ita terrendus, vt videat quàm verum sit illud: Qui spernit modica, paulatim decidet. Si litteras acceperit, vel miserit inscio Superiore, grauiter obiurgandus. Videat quo tendat, caueat insidias Satanæ; non suadere illum ista, quæ laxis leuiora videntur, nisi vt pertrahat ad grauiora. Si de aliquo murmurauerit, vel denique aliquid paulo grauius admiserit, ibi paterne quidem, sed valde serio monendus, & pœnitentiæ, capitula, & alia addenda, sed præcipua ta- *Quid cùm in re graui peccat.* *Eccl. 19.*

men vis, vt dictum est, in priuata admonitione ponenda. Si nonnullis res innotuit, coram illis etiam, si ita expedit, erit arguendus, vt saltem erubescat, sciatque se sub iugo Domini esse.

Associandus alicui spirituali viro.

9 Assignetur ei aliquis contubernalis, vel in officio collega, cuius exemplo & obseruantia confundatur, & incitetur; cuius colloquijs, data occasione, accendatur. hæc enim interdum magis mouent, & pudore afficiunt, quam consulto adhibitæ correptiones.

Exercendus serio in spiritualibus exercitijs.

10 Denique collectio ad interiora, spiritualia exercitia, meditationes de perfectione, seria, & non perfunctoria examina, etiam particularia, & quicquid ad spiritum instaurandum confert, huic proderit. Et quoniam infirmitas hæc valde similis & coniuncta est secundæ, idest languori spirituali, quæ dicuntur in secundo capite fere plurima, huic etiam prodesse valde poterunt.

IMAGINATIO INFIRMITATVM, adſpirare ad quietem, recuſare miniſteria.

CAP. XII.

Ante omnia Superiori cauendũ, ne cum aliquis alioqui vir bonus, & qui aliquando cum ædificatione laborauit, infirmitatem prætendit, & à laboribus ſe excuſat, facile eum damnet quaſi imaginatiuum, & fugitantem labores: hoc enim vehementer contriſtat, & ſæpe re vera duritiem ſapit, non credere affirmanti. Sed ſi ex medicorum relatu, & nonnullis ſignis deprehendat aliquid eſſe admixtum imaginationis, & otij, tunc caute procedendum. Non facile damnandus.

1 Itaque etiam ſic affecto magnum oſtendat compaſſionis affectum, conſulat medicos, & deinde eos ſecreto interroget. & quidem initio bonũ erit, ſi infirmus à medicis ipſis animetur, bona ſpe recuperandæ cito ſanitatis, deinde ab Infirmario, & alijs domeſticis: tum ſuſcipienda eſt illius cura diligenter per aliquot dies, illique ſpes facienda, fore vt breui melius habeat, ita vt paulatim ipſemet hanc cogitationem deponat, aſſeratque ſe iam melius habere, quod non ſemel in nonnullis contigit. Compatiendum ſic affecto.

Quid cũ infirmitas non apparet.

2 Si pergat, & infirmitas non appareat, sed prætexat ille defectum quendam virium, & magnam capitis fatigationem, & huiusmodi alia, in quibus se diu fuisse affirmet; tunc maior etiam piæ compassionis affectus ostendendus, addendaque illa, quæ ipsemet putet fore sibi vtilitati, puta deambulatio frequentior, particularitas aliqua parui momenti in cibo, potu, somno, &c. Vbi vero per aliquot dies ita fuerit cum caritate, & suauitate tractatus, vt facile sibi persuaserit Superiorem ex caritate agere; expedit illi proponere, an non vita illa otiosa molesta illi sit & melancholiam generet? affirmabit sine dubio. Interrogandus, quid ergo cuperet, quid putaret fieri posse, quod iuuaret? inueniet aliquas relaxationes, & recreationes extraordinarias: ex ijs aliquæ reijciendæ, sed cum significatione compassionis, tanquam impedientes aliorum occupationes, & ministeria (videbit enim etiam aliorum habendam esse rationem) nonnullæ bono aliquo colore, præsertim tanquam ipsi minus commodæ declinandæ, aliquæ licet non necessariæ, pia quadam indulgentia concedendæ.

Alia remedia adhibenda.

3 Curandum contra quam in vere indigentibus fieri debet, ne alij conuersationibus, & confabulationibus eius otiositatem nutriant: sed relinquatur solus, vt vel fastidio victus legat aliquid, vel faciat, &

ab

ab otio incipiat abhorrere.

4 Interrogetur, quid magis ſibi nocere experiatur, quod genus occupationum moleſtius ferat? dicet duo vel tria: abſtineatur ab illis, inueniantur aliæ occupationes, quibus ſenſim vel ad leuandum tædium, vel ad minuendum faſtidium non inuitus occupetur; vix enim fatebitur ſe ad omnia inutilem. Aliæ dentur occupationes.

5 Petatur contra, quænam illi videantur poſſe ſine magno ſui detrimento ab eo attingi, & illa experiatur; videat quomodo ſuccedant, animetur, detur aliquis adiutor, minuatur conſuetæ tempus occupationis; ſi non poteſt per duas horas, occupetur per vnam: ſi à confeſsionibus abhorret, interrogetur an in ſtudio concionum, an in docenda doctrina Chriſtiana, an in aliquo exteriorum officio poſsit occupari, & paulatim eò deducendus, vt aliquid aggrediatur. Et quas ferre poſſet.

6 Vbi aliquod tempus effluxerit, poterit ſuauiter moneri, vt videat, ne cum plura forte praſtare poſsit, priuet ſe, Societatem, & proximum eo fructu, qui ex illius laboribus colligi poſſet. Negabit: vrgendus ſuauiter, vt tentet ſaltem ad breue tempus. Poſt aliquod tempus vrgendus ſuauiter.

7 Paulatim vero, poſt exhibitam compaſſionem, & longanimitatem, ex temporis ſpatio, & experientia magis habebitur, vnde poſsit acrius extimulari, & moueri; ne etiam ſi vera ſit ſecundum rem debilitas, habeat Quid poſt longanimitatem.

forte

forte aliquid imaginationis admixtum: adferenda autem erunt exempla, fuerunt enim patres maturi, pij & graues, qui huiusmodi morbo laborarunt, qui postea credentes medicis, sola obedientia curati sunt. Nec defuit, qui ex apprehensione tenaciori putaret se homicidam futurum sui, si medicis in victu, & cura eius, quam prætendebat, infirmitatis, obtemperaret. Asserebat enim se tam euidenter de vita periclitari, si medicis acquiesceret, vt nulla ratione id, salua conscientia, posset: quem cum Superior, adhibitis etiam Theologis, iuberet securum esse, & deponere scrupulum, quem in se susciperet, acquieuit tandem, & Deo iuuante, curatus est.

Obloquia ceterorum coercenda.

8 Sed & illud animaduertat Superior, ne domi obloquantur aliqui contra illum, ne morbum tristitia exaggerent; neque contra ita ostendant se credere, vt illum in sua imaginatione confirment: sed semper ita loquantur, & sentire se ostendant, illum esse virum talem, cui credere debent; fore tamen, vt animatus plus posit: adhibeat curationem, credatque medicis, Superiori acquiescat, sibique persuadeat, occupationibus moderatis magis excitari, & iuuari naturam, quam opprimi. Quid faciet, cum otio marcescet? erit sibi ipsi grauis, & alia, quæ in hanc sententiam cum modestia, & significatione compassionis adferri vtiliter poterunt.

9 Postre-

9 Postremo, si aeris mutatio tanquam vtilis ab ipso apprehenderetur, Prouinciali significandum, quam etiam medici valde commendent; polliceanturque ex hac mutatione fore omnino, vt vires reparet. Sunt enim melancholici in impressionibus, & apprehensionibus mirabiles: & fieri posset (quod non semel contigit) vt nulla vere facta in corpore mutatione, existimaret se ex illa loci mutatione plane restitutum, & aggrederetur magna. Si vero sit in loco, vnde etiam difficile auellatur, tunc medici vrgeant magis loci mutationem, & fortè statim dicet, se melius habere vbi est, & incipiet aliquid facere, ne cogatur inde discedere, vbi libenter habitat. Cœli mutatio.

Hæ sunt infirmitates humanæ, tolerandæ patienter, & curandæ suauiter.

TEN-

TENTATIO CONTRA Institutum, & aliquot Regulas, quæ non placent.

CAP. XIII.

Huius morbi difficultas.

MOrbus hic plane periculosus est & valde curatu difficilis, præsertim in antiquioribus. itaque inuestigandus est diligenter, & detegendus solerter, & accurate curandus. solent enim huiusmodi homines morbum alte celare, & nisi occasio aliqua quasi non aduertentibus aliquid extorqueat, vix se prodent, nisi cum ijs, quos potuerint subodorari eiusdem esse sententiæ.

Orationes iuuandus.

1 Ante omnia igitur tanquam pro grauiter, & periculose ægrotante orationes indicendæ domesticis, tum cura eius infirmi suscipienda diligentissime.

Hortandus ad se aperiendum Superiori.

2 Curetur itaque in primis, vt se se confidenter aperiat, dicatque quibus in rebus Instituti tentationem patiatur; an fuerit illa diuturna, qua occasione orta, quibus accidentibus aucta; an dubia sua cum aliquo communicauerit, præsertim Superiore; quomodo, & in quibus ei satisfactum; quid nunc est, quod eum maxime angat, ne dubitet se sincere manifestare. Forte enim aliqua eum affligunt, quia falso apprehendit: forte quia

modum

modum ille tractandi non intelligit (id enim multis contingit, qui non tam veris, quam animo conceptis & apprehensis difficultatibus in rebus torquentur huiusmodi) nec dubitet Deo adiutore, posse si demonstretur, spinam euelli, quæ pungit occulta: non esse eum vel solum, vel primum, qui talia passus sit. Sed quoniam non omnes Superiores eam habent Instituti notitiam, aut prudentiam, vt satisfacere posint; & occurrentes obiectiones siue intellectu illarum rerum, siue praxi commode diluere: omnino expedit, nisi esset Rector maximi Collegij vir prudens, grauis, & in his versatus, eum infirmum ad Prouincialem mittere.

3 Vbi aperuerit ille morbum, dicet forte ea, in quibus fere tales impingere solent; scilicet, non probari sibi diuersitatem graduum, Professionis dilationem, tam amplam Superiorum potestatem, reddere rationem conscientiæ, manifestationem defectuum, & ceterorum per quemlibet, qui extra confessionem ea sciret. Hic ergo Superior aggrediatur hominem, ponatque ei ob oculos morbi grauitatem, vt sciat, nisi diligenter curetur, non magis eum futurum in Societate quietum, vel forte etiam perseueraturum, quam si Carthusianus aliquis. v. g. moraretur inter Franciscanos, cuius Religionis nullam sensit, aut adhuc sentit vocationem. Itaque accin-

Detegenda morbi grauitas.

Docendus de singulis.

gat se ad opus, dicatque primo, an hæc omnia intellexerit biennio Nouitiatus, an in tot renouationibus Votorum: Respondebit haud dubie se vidisse; sed tunc non bene percepisse, postea autem apertis oculis plenius perspexisse. Sane videat, ne nunc male apertos habeat, sicut primi parentes ad videndum suam
Gen. 3.
confusionem. Vere enim carnis prudentia ad male videndum eius aperuit oculos, quos innocentia felicius clauserat, aperiendos ad ea, quæ sunt spiritus Dei. Et certe ita contingit, vt remoto lumine sancti Spiritus, & vocationis, quæ omnia in suis, verisque coloribus apprehenderat, nunc resumpta lucerna carnalis, & naturalis intelligentiæ, non eodem modo videat. Quare hoc potius deflendum, resumendumque primum lumen: nam & prudentia carnis mors est: & in lucerna propriæ
Rom. 8.
naturæ, quæ semper seipsam quærit, quæ mortificationis, abnegationis, & perfectionis sunt pulchra, & lucida; vti sunt, apparere non poterunt: quippe cum Apostolus animalem hominem asserat, ea quæ sunt spiritus Dei, percipere non posse, quia stultitia est illi. Et vere ac sapienter à Piammone dictum est apud Cassianum. Nunquam rationem veritatis intrabit, quisquis à discusione cœperit erudiri: quia videns eum inimicus suo potius, quàm Patrum iudicio confidentem, facile in id vsque propellit, vt etiam illa, quæ maxime

1. Cor. 1.

Cassian. Collat. 18. c. 3.

vtilia

vtilia ac saluberrima sunt, superflua ei videantur, & noxia. Atque ita præsumptioni eius callidus hostis illudit, vt irrationabilibus definitionibus suis pertinaciter inhærendo, hoc solummodo sibi sanctum esse persuadeat, quod rectum, atque iustissimum suæ tantum obstinationis errore censuerit.

4 Ostendendum, fere hæc omnia non esse in Societate noua, vsurpata esse à Sanctissimis Religionum Fundatoribus, & antiquissimis Patribus: adducenda loca Sanctorum, Basilij, Benedicti, Augustini, Pachomij, Cassiani. quod si quibus minus probantur, ij perfectionem Institutorum, & religiosæ exercitationis, imperfectorum hominum moribus, & desiderijs metiuntur, vt quadam veluti Lesbia regula, non pulchrum, & rectum, sed deforme potius, & distortum, si non ruinosum plane construant ædificium. Ostendendum non esse noua in Societate.

5 Addendum, fuisse hæc sæpius non solum à Societate vniuersa in Generalibus Congregationibus, atque à tam multis Patribus doctrina, & religione præstantibus examinata, sed etiam Summorum Pontificum, & Sanctæ Sedis Apostolicæ iussu, non semel diligentissimè perpensa. Et nuper Sixti V. fel. rec. qui nonnullis Theologis, & grauissimis Cardinalibus cùm examinanda dedisset; illique nostris responsis auditis, & scripto traditis, etiam accurate examinatis, ad Pontificem retulis- A Congreg. Gener. & à Sũmis Pontif. approbata.

tuliſſent, nihil plane ille immutauit. Immo vero Gregorius XIV. ſanctæ mem. qui ei ſucceſsit, ampliſsimo diplomate ea explicauit, & confirmauit.

Inueſtigandæ radices.

6 Examinet radices, vnde hæc diſplicentia oriatur, & inueniet nonnullis in rebus eſſe ex falſa intelligentia. Hæc declaranda, & abigendæ tenebræ, quæ mox diſparebunt. In nonnullis plane ex malo affectu, ſuperbiæ v.g. non placet diuerſitas graduum, quia vult eſſe Profeſſus: non manifeſtatio conſcientiæ, quia eſſe vellet occultus: non deferri ab alijs, quia nollet opinionem minui. Denique percurrat ſingula, & hoc ipſo ſe iudicet, quo videt, vnde proueniat. Illud etiam conſideret, ſi radices maneant inquietudinis, nihil referre an hoc vel illo obiecto turbemur. Satis enim apparet in alijs Religionibus, vbi nonnulla quæ apud nos ſunt, non habentur, plurimos eſſe pluſquam male contentos, alios manifeſte apoſtatare: itaque non hæc, quæ illi diſplicent, in cauſa ſunt, ſed radix ipſa interior, quæ ſi ſanetur, ſalua erunt omnia. Quod in nonnullis manifeſte conſtat, qui cum turbati multa ex ijs improbarint, vbi collecto ſpiritu conſpicere potuerunt, tranquillo animo vſque ad finem perſeuerarunt.

Promiſsio facta Deo & pactum cum Societ.

7 Dicat ſibi ipſi, quoties, Beatiſsima Virgine, & Angelis teſtibus, hæc Deo promiſerit, an cum Societate pactum inierit, firmans

etiam

etiam Scriptura, se contentum esse omnia seruare; an nunc liceat in re tam graui promissis non stare, sine quibus nunquam fuisset in Societatem admissus, vt post tot annorum spatia renuat, seque affirmet quietum esse non posse?

8 Suauiter docendus (quod certe manifestissime demonstrari potest) quantopere hæc valeant ad spiritualis vitæ profectum, & omnimodam abnegationem, quam si mentiri nolit, in sua vocatione quæsiuit. Percurrendum per singula, & ita eorum omnium speciositas & pulchritudo elucidanda erit, vt eius animum suo splendore alliciant, quod certe possunt mirifice, vt in ijs apparet, qui gratia vocationis illustrati ea perspiciunt in lumine Dei. Quantum valeant.

9 Dicet forte, non tam hæc in Instituto, & legibus Ignatij, quam in praxi displicere ei, quod male à Superioribus practicentur. Sed primo iniuriam irrogat Sanctissimo Fundatori: an enim ille non vidit, eas leges hominibus, & pro hominibus, & ab hominibus administrandas se tradere? Vidit vtique, nec ignorauit, posse interdum errari; sed rursus, posse sancte tractari. at eiusmodi leges condere, quæ Angelis, non hominibus conueniant, hominis fuisset minime prudentis, nec Dei Spiritu pleni, quales Religionum Fundatores esse oportet. Quod si non leges illas, Soluuntur obiectiones contra Institutum.

quasi vsu ipso minime faciles, & commodas accuset, sed aliquorum Superiorum praxim, iam non Institutum, sed personæ displicent: de quibus alia ratio est; & in quibus, retenta Instituti puritate, emendari possunt quæ desiderantur. 2°. Cur tam multi viri grauissimi, & doctissimi sunt, qui integritatem huius administrandæ legis collaudant, & Deo gratias hoc nomine agunt? cur & ipsi hæc mala non vident? cur ipsemet infirmus, si de sua causa non ageretur, tam oculatus non esset? at in propria causa, & in se iudicando, quam procliue est falli? Deinde hortandus, vt dicat in particulari, & in singulis ei satisfieri poterit, nisi malit proteruire, modo illud statuat, quod negare non poterit, iudicium de sufficientia, talentis, virtutibus, non modo in ijs, qui se plane totos Deo, & Religioni tradiderunt, sed ne in secularibus quidem cuiuscunque status, non posse esse penes eum, de quo agitur. Ad cetera omnia facillima est responsio.

Spiritualibus exercitijs iuuandus.

10 Hortandus, vt præmissis aliquot exercitijs spiritulibus, præsertim de beneficio vocationis, & obligatione ad perfectionem, paret se ad generalem confessionem: benigne animandus, difficultates molliendæ, non omnes futuras quas suspicatur, sed vt in rebus humanis contingit, ex decem vix duæ orientur: se etiam paratum ad illum iuuandum, &

con-

consolandum. Denique ostendat re vera multa apprehendi difficilia à longe, quæ re ipsa non ita sunt. Se etiam pro sua virili amanter explanaturum, vbi potuerit.

11 Prohibeatur omnino, ne hos conceptus cum aliquo communicet, tum propter priuatam suam vtilitatem, tum etiam propter communem. Quod si tamen faceret, vel inquietum post hæc omnia se ostenderet, Præpositus Generalis tempestiue monendus erit. **Interdicendum ne alijs communicet.**

* *
*

TENTATIO CONTRA Superiorem cum auersione, & diffidentia.

CAP. XIV.

Quid in se disquirat Superior.

1 ANte omnia tollenda quædam tentatio est ab ipso Superiore, ne putet huius infirmitatis culpam totam esse in infirmo: debet enim credere, posse etiam in se ipso non exiguam esse partem, & si non committendo aliquid, quod etiam interdum euenit, saltem omittendo: vel si in re non peccauit, potuit forte in modo peccare. Existimet ergo etiam se debitorem esse, examinet causas, & corrigat quod in se est, memor præcipue illius sententiæ D. Gregorij ad Benonem Abbatem: In correctione hunc esse ordinem noueris obseruandum, vt personas diligas, & vitia persequaris. Et quod paulo post addit: Sic vulnus debes abscindere, vt non possis vlcerare quod sanum est: ne, si plus quam res exigit, ferrum impresseris, noceas cui prodesse festinas.

Lib. 9. ep. 8.

Quæ via tenenda à subdito hanc suspicioné tollendi.

2 Cum videat infirmum à se auersum sanari non posse, nec medicamenta admittere, nisi suspicionem deponat; faciendum omnino, quod idem Sanctus Pater monuit, vt Pastores dilectionem suam quasi quandam

Pastoral. p. 2 c. 8.

viam

viam faciant, per quam corda audientium ad amorem Conditoris sui introducant: difficile quippe est, vt quamlibet recta denuncians prædicator, qui non diligitur, audiatur. Ergo quæcumque monita, quæcumque remedia adhibeantur, nihil illi proderunt, immo interdum nocent magis, quia putat ille ea omnia non ab amore, sed aliunde proficisci.

3 Itaque si quid murmuret, aut conqueratur contra illum, factus velut homo non audiens, caueat diligentissime, ne aut cum eo, qui detulit, aut cum alio quopiam ita loquatur, vt ostendat se etiam vulneratum, aut ita rem exaggeret, vt dicat, hæc tolerari non posse, omnino illum seuere castigandum; non esse tales dignos, qui in Societate retineantur, & huiusmodi alia. Sed cum mansuetudine semper illud potius: Doleo bonum fratrem in hæc prorupisse, præsertim cum Superioris personam teneo: cuperem omnino suspiciones has euellere ex ipsius animo, ex passione vehementi ista dixit; compatior illius infirmitati, cum præsertim hæc, quia in alios redundant, & scandalum pariunt, aliquo remedio indigeant: oremus pro illo, videamus quid consilij capiendum, sanare eum potius, quam humiliare cupio. Superior ferat Subditi imperfectiones.

4 Aggrediatur eum in spiritu charitatis, Gal. 6.

Spiritû charitatis iuuandus. capiens hoc modo vulpeculam, id eſt, detractorem, & capiat Domino, hoc eſt, lucretur in lenitate fratrem ſuum in Chriſto.

Serm. 63. in Cant. Qua de re cum egregie dicat S. Bernardus, verba illius, vt aptiſſima, apponam. Explicans enim verba illa Canticorum: Capite nobis vulpes paruulas, hæc attexit. Peſſima vulpis, occultus detractor, ſed non minus nequam adulator blandus: cauebit Sapiens ab his, dabit operam ſane quod in ipſo eſt, capere illos, qui talia agunt; ſed capere beneficijs atque obſequijs, & monitis ſalutaribus, & orationibus pro his ad Deum. Non

Sap. 61. & Rom. 12. ceſſabit iſtiuſmodi carbones ignis congerere ſuper caput maledici, & item ſuper adulatores quoſcunque ſi fieri poteſt, & illi inuidiam, & illi ſimulationem de corde tollat, faciens mandatum Sponſi dicentis: Capite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas. An non tibi captus ille videtur, qui ſuffuſus ora rubore, quippe proprium erubeſcens iudicium, ipſe ſuæ confuſionis, & pœnitudinis teſtis eſt, ſiue quod oderit hominem amore digniſſimum, ſiue quod dilexe-

1. Io. 3. rit tantum verbo, & lingua eum, à quo ſe diligi opere, & veritate, vel ſero expertus eſt? captus plane, & captus Domino, ſecundum quod nominatim ipſe expreſſit, Capite inquiens, nobis. Vtinam ego omnes aduerſantes mihi ſine cauſa, ita capere poſſim, vt Chri-

ſto

ſto eos vel reſtituam, vel acquiram.

5 De murmurationibus & alijs, quæ ipſum Superiorem attingunt, melius eſt, ſi per alium moneatur, præſertim Confeſſarium, & Præfectum Spiritualium, à quo paterne oſtendatur illi macula, & aliorum offenſio: interdum à Miniſtro, nonnunquam etiam, ſi ipſe aderit, à Prouinciali valde ſerio, indicando ſcandalum, & culpæ grauitatem. Ipſe vero Superior multa, quæ ad ſe pertinent, oſtendat ſe neſcire. Si enim intelligat is, qui offendit, illa ad Superioris notitiam perueniſſe, vix poterit ſibi perſuadere, Superiorem non eſſe propterea exulceratum, & erga ſe male affectum. De murmurationibus contra Superiorem per alium monendum.

6 Interdum Prouincialis, ipſe Rectoris Admonitor, Spiritualium Præfectus, vel aliquis ex grauioribus, cui præſertim tentatus confideret, indicent illi hanc opinionem vere ex falſa apprehenſione conceptam, maioris eſſe damni, quam ille putet: hanc niſi deponat, eum futurum ſemper inquietum: obedientiam nunquam eſſe poſſe, qualem Deus, & Conſtitutiones exigunt. Si Superior non taceat, monita ſalutaria verti ei in venenum; ſi taceat, quotidie in deteriora lapſurum: videat quid agat, & ſibi conſulat. Offerat præterea qui tentatum ſic iuuare aggreſſus eſt, ſe cum Superiore acturum efficaciter, vt illum amanter amplectatur: ſpe- A grauioribus Patribus iuuandus.

rare

Spiritû charitatis iuuandus. capiens hoc modo vulpeculam, id eſt, detractorem, & capiat Domino, hoc eſt, lucretur in lenitate fratrem ſuum in Chriſto.
Serm. 63. in Cant. Qua de re cum egregie dicat S. Bernardus, verba illius, vt aptiſſima, apponam. Explicans enim verba illa Canticorum: Capite nobis vulpes paruulas, hæc attexit. Peſſima vulpis, occultus detractor, ſed non minus nequam adulator blandus: cauebit Sapiens ab his, dabit operam ſane quod in ipſo eſt, capere illos, qui talia agunt; ſed capere beneficijs atque obſequijs, & monitis ſalutaribus, & orationibus pro his ad Deum. Non
Sap. 61. & Rom. 12. ceſſabit iſtiuſmodi carbones ignis congerere ſuper caput maledici, & item ſuper adulatores quoſcunque ſi fieri poteſt, & illi inuidiam, & illi ſimulationem de corde tollat, faciens mandatum Sponſi dicentis: Capite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas. An non tibi captus ille videtur, qui ſuffuſus ora rubore, quippe proprium erubeſcens iudicium, ipſe ſuæ confuſionis, & pœnitudinis teſtis eſt, ſiue quod oderit hominem amore digniſſimum, ſiue quod dilexe-
1. Io. 3. rit tantum verbo, & lingua eum, à quo ſe diligi opere, & veritate, vel ſero expertus eſt? captus plane, & captus Domino, ſecundum quod nominatim ipſe expreſſit, Capite inquiens, nobis. Vtinam ego omnes aduerſantes mihi ſine cauſa, ita capere poſſim, vt Chri-

ſto

ſto eos vel reſtituam, vel acquiram.

5 De murmurationibus & alijs, quæ ipſum Superiorem attingunt, melius eſt, ſi per alium moneatur, præſertim Confeſſarium, & Præfectum Spiritualium, à quo paterne oſtendatur illi macula, & aliorum offenſio: interdum à Miniſtro, nonnunquam etiam, ſi ipſe aderit, à Prouinciali valde ſerio, indicando ſcandalum, & culpæ grauitatem. Ipſe vero Superior multa, quæ ad ſe pertinent, oſtendat ſe neſcire. Si enim intelligat is, qui offendit, illa ad Superioris notitiam perueniſſe, vix poterit ſibi perſuadere, Superiorem non eſſe propterea exulceratum, & erga ſe male affectum.

De murmurationibus contra Superiorem per alium monendum.

6 Interdum Prouincialis, ipſe Rectoris Admonitor, Spiritualium Præfectus, vel aliquis ex grauioribus, cui præſertim tentatus confideret, indicent illi hanc opinionem vere ex falſa apprehenſione conceptam, maioris eſſe damni, quam ille putet: hanc niſi deponat, eum futurum ſemper inquietum: obedientiam nunquam eſſe poſſe, qualem Deus, & Conſtitutiones exigunt. Si Superior non taceat, monita ſalutaria verti ei in venenum; ſi taceat, quotidie in deteriora lapſurum: videat quid agat, & ſibi conſulat. Offerat præterea qui tentatum ſic iuuare aggreſſus eſt, ſe cum Superiore acturum efficaciter, vt illum amanter amplectatur: ſperare

A grauioribus Patribus iuuandus.

rare ſe, non futurum hoc difficile, quod nouerit bonam Superioris voluntatem erga illum, quam ſignis & verbis ſibi frequenter oſtenderit. Proinde cum egerit, ſe relaturum. Agat, deinde magis confirmet, animet, vt omnino per ſe adeat Superiorem, eique penitus aperiat vulnus, manifeſtet ſuſpiciones omnes, omnes querelas; polliceri ſe libenter illum audiendum, atque omnino diſiectis vmbris, fore omnia lucida & pacata. Sed ille non facile ad id adducetur, obijciens Superioris erga ſe auerſionem cognitam, duritiam, verborum aſperitatem, denique verendum, ne congreſſus hic accendat potius, quam extinguat humores. Non ideo ceſſandum, ſed ſæpius is erit vrgendus, vt ſaltem vocatus eat, modo re vera Superior ſe ad dulcedinem compoſuerit.

Quomodo ſe gerat Superior in colloquio.

7 Vbi ventum fuerit ad colloquium, inuitet eum Superior hilari fronte, vt omnia aperiat, quia alioqui nunquam pacem inueniet: polliceatur fructum, promittat ſe, ſi quid re vera in eo deſideretur, facile mutaturum, quia non alio animo, quàm ex charitate fecit. Si quid vero ex ſiniſtris & falſis imaginationibus ortum habeat, ſe dilucide oſtenſurum, etiam adhibitis teſtibus, ipſum falli. Deinde ſinat eum motus animi ſui aperire, licet verbis incompoſitis, & acerbioribus, nec tam illa attendat, quam infirmitatem. Vbi

ſe

ſe aperuerit, excipiat eum ſuauiſſime, incipiat docere in ſingulis, in hoc & illo penitus eum falli. Dicat quæ fecerit contra pro illo, citet in hoc, aut illo facto teſtes talem vel talem: ſi in hac vel illa re aliquid negauit petenti, non potuiſſe aliud fieri. Si iniunxit pœnitentias, non fuiſſe niſi ordinarias. Si explorauit, vel aliquid de illo voluit ſciſcitari, fuiſſe conſcientia coactum propter ea, quæ referebantur, quæ licet facile non crederet, tenebatur tamen vt paſtor quærere. Si oſtendit in nonnullis minorem fiduciam, quod non ei hæc aut illa iniunxerit, vel fuiſſe, quia externi alium petebant nominatim; vel quia genus illud negociorum ob naturam eius & præſentem ſtatum, minime crederetur illius ſpiritui profuturum; vel quia noſtri, vel externi offendebantur eius agendi modo. Polliceri ſe omnem charitatem, omnem fiduciam: incipiat ipſe mutare modum, & videbit quanta illum Superior charitate complectatur. De his autem, in quibus mutare debet, melius eſſe vt redeat commodius auditurus, longiorem fuiſſe ſermonẽ: interim oret vterque, & veniat ipſe animatus vt audiat, nam ex amore fore omnia. Non minus quippe diligit charitas, cum monet & obiurgat, quã cum blanditur ac fouet. Sperare in poſterum omnia meliora. Hæc omnia fiant tanquam à patre, blande, & amanter. & omnino caueat

Supe-

Superior diſputationes, & altercationes, hoc enim minuit auctoritatem, & gignit maiores amaritudines. Addat præterea ſuper omnia (ſi fortè contigerit eum aliqua contra ipſum Superiorem dixiſſe, quæ putet relata, Superioris ipſius animum pupugiſſe) vt ſibi certiſſime perſuadeat, nihil in eius animo propterea amaritudinis reſediſſe: immo ſe tanto magis à Superiore diligi, à quo impenſiora charitatis ſigna experietur; quique nullam aliam huius dilectionis compenſationem petit, niſi vt ſe ille in poſterum ſincerum fratrem exhibeat, & cum magna fiducia tanquam ad patrem accedat, fore ſine dubio vt eius fiduciæ Superioris facta reſpondeant.

Poſt de grauioribus monendus.

8 Vbi cœperit remitti febris ardor, moneat illum de grauioribus, excuſans tamen quoad poteſt, vel aliquam imprudentiam, vel intentionem eius. inculcet aliorum offenſionem, noſtrorum, & externorum, qui ſæpe conqueſti ſunt. Commemoret aliqua bona quæ fecit, addens cur maculam inferat, cur multa bona impediat, quæ præſtare poſſet: admiſceat aliqua leuiora errata, quæ oſtendat, ſe nihili facere: doceat tamen, quam facile, & quanta cum laude, ac merito illa vitare potuiſſet.

Hortetur vt Superiorem frequentius adeat.

9 Iniungat, vt deinceps frequentius eum adeat, hoc enim ſibi futurum gratiſſimum: communicatio enim nutriet fiduciam, & amo-

amorem: non dubitet se diligi, vt filium cariſſimum; vtinam paterent corda, ſic enim euaneſcerent cuncta, quæ hanc ſuſpicionem, & diffidentiam ingenerant: & ne putet ſe verbo & lingua tantum diligi, experiatur, vt videat ſe diligi etiam opere, & veritate; proponat quæ cupit. Si poſſit ſine maiore incommodo, concedat Superior alacriter: ſi habeat difficultatem in ijs concedendis, tunc infirmo præmonito, communicet cum Admonitore, vel conſultore: qui ſi annuat, nec manifeſtum ſit incommodum, concedet: ſi neget, excuſabitur, quia aliorum etiam iudicio permittendum non erit. Si per aliquem, cui magis fidat, velit agere cum Superiore, poterit initio indulgere: interdum tamen ſi res eiuſmodi ſit, vt concedi debeat, ſignificandum Interpreti, vt is qui petit, Superiorem adeat, Superiorem ſine dubio facturum quod petitur. 1. Io. 3.

10 Etſi vigilandum eſt Superiori, cum ijs maxime, qui maiori indigent cura; videat tamen cum hoc infirmo quæ, & quibus dæ eo credat: audiat quidem, ſed perpendat omnia: procliue enim eſt, vt de eo, qui non recte ambulat, de quo putant Superiorem non habere optimam opinionem, eſſeq. inter eos viciſſim aliquam offenſionem, multa ad eum deferantur non ita explorata, interdum etiam exaggerata. De ijs, ſi abſque diligenti cautela infirmus moneatur, mirum quanto- Quomodo credenda quæ referuntur.

pere

pere noceat, quantopere hinc morbus crescat; quãtam occasionem sumat is, de quo agitur, infirmandi cetera, quæ obijciuntur; accusandi Superiorem nimiæ credulitatis, quam etiam ex amaro affectu erga se proficisci & credet, & prædicabit.

Vt se gerat cũ defectus deferuntur.

11 Hoc ipsum ei cum arguitur, prædicendum, hæc quidem esse delata, se tamen non facile credere quæ dicuntur: cupere proinde ab eo cuncta cognoscere, idque ne putet ille, se ex præiudicio damnatum, quod caueat diligenter Superior, ne præ se ferat. Et quamuis alioqui de re constaret, audiat tamen antequam damnet; efficiatque, vt intelligat ille, sibique plane persuadeat (quamuis pro ratione sui officij, & pro bono subditi, atque communi, necessariò audiat, & inuestiget) tamen sibi gratius longe futurum, si innocens, quàm si culpabilis inueniatur. Quis enim pater, qui filij culpa, vel infirmitate audita, non libentius inueniat vnde gaudeat, quàm vnde puniat?

Eius opera & quomodo vtendum.

12 Iniungat illi aliqua, quæ sine magno detrimento poterit: mittat interdum, si id ille præstare poterit, ad concionandum; ad exhortationes monialium, ad negocium aliquod cum Prælato, vel aliquid aliud transigendum, ne arbitretur omnino sibi ex diffidentia ad omnia ostium occludi. Hæc tamen non ita ordinariè fient, aut frequenter, vt

incom-

incommoda incurrantur vel familiaritatis cum Principibus viris, vel quasi eius personæ nimiæ approbationis, quæ postea Societati, si res non bene succedet, aliquando nocitura sit (nam huiusmodi homines solent interdum nostris contra nos armis, & testimonijs pugnare) sed prudenter, & per interualla tantum, ne ille putet se penitus abiectum. Postea, vbi rationem reddiderit rei gestæ, laudandus erit, & animandus; hæc enim valde conciliant animum, & suspiciones euellunt.

13 Postremò nihil prætermittat per se, & per alios idoneos, quod ad eximendas suspiciones, & gignendam amoris sui opinionem facere possit: certus, nisi hoc fecerit, nulla medicamentorum genera profutura: memineritque sententiæ D. Gregorij, quam Sanctus ille Pater, & ex longa experientia didicerat, & ex Sacris litteris exemplo confirmat Apostoli: qui obiurgaturus grauiter Corinthios, ita eos ante laudauit, vt post plurimas laudes intulerit, Ita vt nihil vobis desit in vlla gratia. Sed (vt Sanctus hic ait) prius superborum brachia studuit per blandimentorum vincula religare, vt postmodum potuisset vulnus superbiæ ferro correctionis incidere. Erant profectò in Corinthijs & quæ laudari debuissent, erant & quæ ar-

Omnia Superiori tentanda.

1. Cor. 1.

Lib.24. moral. c.9.

gui.

gui. Peritus itaque medicus prius sana membra, quæ circa vulnus erant, laudando palpauit; & postmodum putridum sinum vulneris feriendo transfixit. Hactenus Beatus Gregorius.

SE-

SECVLARITAS, ET AVLICISMVS insinuans in familiaritates, & gratiam externorum.

CAP. XV.

MOrbus hic in Societate & intra & extra periculosus est, & istis qui eum patiuntur, & nobis fere nescientibus paulatim subintrat, specie quidem lucrifaciendi Principes, Prælatos, Magnates, conciliandi ad Diuinum obsequium huiusmodi homines Societati, iuuandi proximos, &c. Sed re vera quærimus interdum nos ipsos, & paulatim ad secularia deflectimus. Quare diligenter præuenienda sunt mala, & initijs occurrendum. Quam faciem induat aulicismus.

1 Attendenda igitur signa, quibus dignosci morbus hic possit.. Ea autem inter cetera non obscure illum indicant, si quis frequentius illos adeat: si, cum abstinet, sentit desirium præsentiæ, & congressus illorum: si eorum rebus & negocijs tanquam proprijs se affici sentiat: si libenter amplectatur negocia secularia: si Superiore inscio tractet: si huiusmodi Principes & Magnates sibi, non Societati conciliet: si obseruantia, & obedientia incipiant illi sordescere: si Societatis ministeria, Signa aulicismi.

ria, & quæ minus ſpecioſa videntur, leuiora putet; ſi ſe factum arbitretur ad magna: ſi paupertatem noſtram incipiat moleſte ferre, quod commoditates, & curioſiora requirat: ſi noſtrorum conuerſationem, præſertim ſimplicium aſpernetur. ſi Superiorem hæc monentem, quaſi maleuolum, & inuidum iniquius ferat. Hæc enim & huiuſmodi ſi adſint, quicquid decepta, & deceptrix illius intentio huic polliceatur, certum eſt morbum illius animum occupare.

2 Indicanda erunt ei pericula. Nam obedientia, fraterna vnio, ſimplicitas religioſa, deuotio, & coniunctio cum Deo, amor erga Societatem, zelus animarum, & plurimæ aliæ virtutes manifeſte periclitantur. Vix enim credi poteſt, quam hic homo immutetur, & breui cum minime ſentiet, inueniet, & dolebit ſe alium. Vnde in quinta Generali Congregatione tam ſerio ea de re actum eſt, vt videre eſt Canone 12. & 13. qui maxime ſeruandi.

Statima mouendi huiuſmodi homines.

3 Auellendi huiuſmodi homines tempeſtiue bono aliquo nomine: quia ſi incipiant altiores radices extendere, non poterunt ſine magna Principum offenſione diuelli. Quare Superiores locales moneant tempeſtiue Prouinciales; qui ſi videant difficultatem, conſulant Generalem. Denique non ſint Superiores hac in re negligentes, ſi conſul-

tum

tum Societati volunt.

4 Si excuſant ſe, quòd Principes vrgeant, hortandi ſerio, vt ipſi tanquam ſua ſponte fila præcidant; quod ſi voluerint, haud dubie ſuauiter id facient: tantum caueant, ne videantur cum contra ſentiant, & cupiant, iccirco ſe id facere, quia Superiores volunt, & quia hoc nomine ab hominibus Societatis male excipiantur. Si enim hoc modo fiat, nocet potius cauſæ, & Societati, quam proſit, & Principum animos valde exulcerat. Quo fit, vt hæc eo modo pertractare, hominis ſit nec obedientis, nec Societatem amantis, cum hæc incommoda manifeſte videat. Quid quando ſe excuſant.

5 Occupandi erunt diligenter in miniſterijs, tum quod in his fructuoſius proximis, tutius ſibi, & maiori cum Societatis ædificatione verſentur; tum ne tempus ſuppetat huiuſmodi viſitationibus, & inutilibus colloquijs. Viſitationes etiam interdum diſerte negandæ, vt in Inſtructionibus cauetur impreſſis. Occupandi in miniſterijs.

6 Publicæ etiam in Refectorio reprehenſiones monebunt eos Religioſæ humilitatis, vt aulicismum quoquo modo interrumpant. quare circumſpecte, & opportune ſuo tempore adhibendæ. Publice reprehendendi.

7 Monendi ſubinde, rem eſſe plenam inuidiæ apud externos, Societatem hoc nomi- Monendi de periculis.

ne male audire, conflari multorum in nos odium, inter noſtros etiã neſcio quid inæqualitatis offendere: hortandi vt prudenter declinent; ſuggerant nonnullis in rebus Principibus ipſis aliquos alios noſtros, vel externos, prout res feret, ne videantur noſtri omnia mouere.

Etiam externis deneganda.

8 Externis, qui vel ſua ſponte, vel etiam ab huiuſmodi noſtris miſſi, Superiorem vrgent, vt illis hoc vel illud negocium demandet, modeſte negent, prætexentes Principis ipſius offenſionem, Societatis decreta, negocij ſecularitatem, aliorum odium, & huiuſmodi multa, quæ impediunt ne Superior poſſit hoc probare, ſi id illi faciant, tantum abeſt, vt poſſit iniungere.

Generalis quoque monendus.

9 Poſtremo quoniam morbus mixtus eſt ex effuſione ad exteriora, & amore excellentiæ, de quibus diximus cap. 6. & 7. applicet Superior pleraque remedia ex illis, & Generalem admoneat.

PER-

PERTINACIA ET DVRITIES *Iudicij cum contentione*,

CAP. XVI.

1 SI fuerit in ſpeculatiuis, adhibeat Superior iudicium aliquorum Doctorum. & vbi is fuerit diligenter auditus, imponat ei ſilentium iuxta obligationem Conſtitutionum, nec ſinat longius progredi, alioqui nec pauca, nec parua ſequuntur incommoda.

In ſpeculatiuis adhibendi Doctores.
Exam. c. 3. §. 10. & 11.

2 In practicis moneat illum, hoc fere naſci ex ſuperbia, quæ velit alijs videri doctior, vel ſuperior, & neſciat cedere; vel ex tenuitate iudicij, quod non apprehendit ſaltem non eſſe in rebus moralibus tantam euidentiam, vt non modo ſit habenda ratio etiam iudicij aliorum, ſed etiam prudentiores proprio confiſi iudicio, decepti prauiſsime fuerint.

In practicis de quibus monendi.

3 Doceat eſſe interdum quæſtiones de nugis, & rumoribus, qui narrantur: quam vero indignum ſit religioſo homine de ijs certare, & caritatem lædere, facile quiuis intelligit.

Nugas interdum eſſe doceat.

4 Monendus quod Caſsianus ait, Sicut inter carnales de terrenis ſubſtantijs, ita in-

Caſsian. coll. 16. a. c. 6. vſque ad 12.

Hortandus ad Caſsian. legendum. ter ſpirituales pro diuerſitate intellectuum oriri diſcordiam . Legat proinde diligenter egregiam eius loci doctrinam, præſertim à cap. 6. vſque ad 12. ſi vero ſit coadiutor, dicat illi Superior, vel Præfectus aliqua in hanc ſententiam.

Communia remedia adhibenda. 5 Adhibeat remedia communia orationis, & examinis particularis, aſſumendo leuem aliquam pœnitentiam, quoties in leuiora inciderit.

Non abeant impune. 6 Ne contentiones huiuſmodi permittantur impune, dentur reprehenſiones publicæ in Refectorio cum admonitionibus, quæ alios etiam iuuent. Et ſi Miniſter, vel aliquis Pater ex grauioribus adeſſet, cum hæc contingunt, poſſet commode ſermonem ad alia transferre, & fratrem opportune monere.

Quomodo iuuandus nõ emendatus. 7 Si quis monitus non emendaretur, aſſignandi eſſent maturiores, & magis ſpirituales, cum quibus in recreatione ageret, ne ibi contenderet.

Quid cum res eſt cum Superiore. 8 Si res fuerit cum Superiore, iam defectus eſt Obedientiæ, proinde adhibenda remedia, quæ in tertio capite.

PER·

PERTVRBATIO PACIS, & seminatio discordiarum, & iurgiorum.

CAP. XVII.

1 ANte omnia plurimum proderit, si grauitas morbi, quæ à plurimis paruipenditur, diligenter ab infirmo nec semel, aut perfunctorie perpẽdatur. Consideret itaque quam multa, quàm grauia, quàm exaggerate de peccatis linguæ Scripturæ sacræ loquantur: nam præter ea, quæ D. Iacobus Apostolus tam grauiter tertio capite suæ Epistolæ posuit (vt linguam appellet vniuersitatem iniquitatis, & asserat maculare totum corpus, & inflammare rotam natiuitatis nostræ, inflammatam à gehenna) in libris Prouerbiorum, & Ecclesiastæ frequentissime de eo monemur: & potest quisque multa sibi loca conquirere, quibus veluti stimulis sese pungat. Sed certe Ecclesiastici 28. tam multa mala narrantur, vt mirum sit, si quis ea legat, & non contremiscat.

Morbi grauitas consideranda.

Iac. 3.

Eccl. 28.

2 Ex Sanctorum exemplis, & eorum dictis eiusdem morbi grauitas perpendi potest: mirum enim est, quantopere linguæ lapsum & formidauerint ipsi, & alijs formidandum osten-

Exempla Sanctorum perpendenda.

ostenderint. Mira sunt, quæ sibi iniunxerunt, quæ fecerunt, quæ pertulerunt vt linguam domare possent. Sed his describendis non est hic locus. Ceterum illud valde perpendendum, quod D. Basilius cum de spiritualium morborum curatione agit, quomodo contraria contrarijs curanda sint, murmurationem grauissime punit, separatione videlicet ab alijs, & vt nemo ex fratribus cum ipso in opere esse velit. Quin etiam addit in detestationem tanti mali, vt opus quod ille laborauit, cum alijs ne misceatur: &, quod magis mirandum est, postquam ille humiliter pœnitentiam egerit, & eo morbo liberatus fuerit, admitti quidem posse tunc illud opus, sed ne tunc quidem in vsum fratrum erogandum, verum in alium aliquem, propter rationem supra allatam, quam attulit Interrogat. 29. quod ex admissione eiusmodi operis, non sinatur ille aduertere quantis in malis versetur. Indicat quippe hic sanctus Pater, ita terrendum hominem, ita confundendum, ita sui facti turpitudinem edocendum, vt vel ex eo, quod ne labores quidem illius recipiantur, intelligat, vbi iaceat. Quod totum certe sine suspirijs legi non potest. Sed mirum est quanto cum animi sensu S. Chrysost. damnet & deploret hoc vitium, vt & abundantissimos lacrymarum fontes ex oculis laxare cupiat, nec tamen vllum fore luctum tantæ, vt

S. Basil. reg. fus. disput. interrog. 51.

Ibidem interr. 29.

Tom. 5. ser. de laude Dei.

ipse

ipse loquitur, tragœdiæ condignum putet:
mirum est quam subtiliter tanti criminis na-
turam, causas, malitiam, signa, indignitatem,
damna, remedia describat. Si naturam spe- Eius natura.
ctes, nihil aliud hoc esse ait, quam sibi inuicem
insurgere, in seipsos morsus, laniatusque con-
uertere, in suam carnem voracitatem exer-
cere, sagittas verborum in fratres imò acrio-
ra sagittis vulnera infligere, gladium denique
in animam ipsam acuere. Si causas; cupidi- Causæ.
tatem & inuidiam notat, & eas quidem men-
dacio fallaciæque subnixas. Si malitiam; fra- Malitia.
tricidio & sacrilegio comparat: fratricidio
quidem cum fraternam societatem vsque ad
charitatis interitum lædat: quod cædis instar
à Caino factæ tanto est iniquius, quanto con-
sanguinitas ipsa sublimior. sacrilegio autem
cum ipsum Christi corpus quodammodo vio-
letur. Intelligas inquit, cum in fratrem con-
tumeliam dixeris, Christi te membrum vi-
tuperasse. Si signa; possunt inquit, in vobis Signa.
hæc recognosci, cum quisque proximi auribus
verba insusurrat, obticeturque statim cum
quis propius accesserit, & de medio tollitur
occeptus sermo. & paulo post. Vnde complu-
res inquit, reperies gentili potius quàm chri-
stiano se credere. Si indignitatem; eo magis Indignitas.
inquit, queror vos sub eodem tecto, templo,
pastore, tot rebus ad concordiam prouocan-
tibus, discordes tamen & seditiosos existere.

Si damna, primo ſequi ait, caritatis interitum, deinde conſequenter Deum è medio quodammodò profugere: vt enim vbi duo vel tres congregantur in nomine ipſius, ibi eſt in medio eorum; ita cum duo vel tres in pacis euerſionem conueniunt, ibi medius eſſe recuſat. Tertio, fraternum nomen quo nihil dulcius aut carius, tenue admodum & exile relinqui ac prope extingui. poſtremo à nobis ipſius animarũ quaſi ciuile exitium induci. Si enim inquit, fuerimus in nos ſemper armati, nulla erit dæmonum induſtria ad noſtrum exitium neceſſaria. Si denique remedia, ſuadet vt diuinæ Euchariſtiæ menſam reuereamur, vbi pacis victima Chriſtus apponitur; vt iniuria etiam laceſſiti, toleremus tamen, & ingemiſcamus non quidem iniuriæ gratiã, ſed ob eam inferentis interitum: & ad extremum vt fructum qui ex iniuriarum tolerantia naſcitur, cogitemus. Has omnes huius Patris ſententias libuit in pauca colligere, cum neceſſe minime fuerit tam longum hic illius ſermonem referre, quem tamen vtiliſſimum erit perlegere. illudque in primis perpendere apud quos dicat: ſi enim tam grauiter ferebat iſta vir ſanctiſſimus in ijs, qui ſola chriſtiani nominis ſocietate coniuncti erant; quid de illis exiſtimandum, qui arctiſſimo præterea religioſæ caritatis & vnitatis vinculo aſtricti ſunt? Sed prætereunda non ſunt quæ D. Bernar-

Remedia.

nar-

nardus in eandem fere sententiam egregie dixit. Ac sermone quidem 29. in Cantica ibi, Proinde, inquit, dilectissimi, pacem habete ad vos, & nolite lædere inuicem, non facto, non verbo, &c. Legatur locus. Et sermone 24. in illud, Recti diligunt te, ibi, Videas ambulare seorsum, &c. Vbi conuenticula, & detractiones graphice describit. Sed serm. de triplici custodia manus, linguæ, & cordis, ita rem exaggerat, vt dicat: Nec vero eiusmodi linguam, ipso etiam mucrone, quo Dominicum latus confossum est, crudeliorem dicere verearis. Fodit enim hæc quoque Christi corpus, & membrum de membro, nec iam exanime fodit, sed facit exanime fodiendo: ipsis quoque nocentior est spinis, quas illi tam sublimi capiti furor militaris imposuit: seu etiam clauis ferreis, quos sanctissimis manibus illis, & pedibus consummatio Iudaicæ iniquitatis infixit. Nisi enim huius quod nunc pungitur, & transfoditur, corporis sui, vitam illius vitæ corporis prætulisset, nunquam illud pro isto mortis iniuriæ, crucis ignominiæ tradidisset. Et D. Augustinus vehementer matrem collaudat, quod nunquam alteri de altera proderet, nisi quod ad eas reconciliandas valeret. Aitque se experientia doctum, turbarum, & miseriarum, quas lingua excitat, non paruum hoc bonum æstimare. Et subdit: Animo humano parum esse

S. Bern. ser. 29. in Cant.

Cant. 1.

S Ber. serm. 24.

Idem serm. de triplici custodia.

S. Aug. lib. 19. confess. cap. 9.

ſe debere inimicitias hominum nec excitare, nec augere male loquendo, niſi eas etiam extinguere bene loquendo ſtuduerit. Quid igitur Religioſis faciendum?

Intelligitur grauitas ex damno proximi.

3 Ex damno & perturbatione eorum quibus cum viuunt, morbi grauitas intelligitur: euertunt enim pacem, animorum tranquillitatem, obedientiam & miniſteria etiam ac fructum in proximis opinione noſtrorum quoquo pacto diminuta, non leuiter impediunt. Nec ſolum eo tempore quo loquuntur, & ijs perſonis, cum quibus agunt, nocent; ſed lædunt plurimos etiam abſentes, & poſt multos annos, quia rumores & ſuſpiciones in alios, & alios deriuantur: nec in ea domo, vbi quis eſt, tantum eius amori & opinioni detrahitur, ſed manat per Prouinciam, immo per Prouincias, vbi poſt multos annos longiſſime poſitus inueniat ille à ſe abalienatos animos eorum, quibus nec nocuit vnquam, neq. conuixit. Quod ſi obedientia illum præfecerit, miſeri ſubditi ex præiudicio, & ſiniſtra illa opinione, & conqueruntur ipſi, & torquent Superiorem, vt nec fiducia, nec reuerentia, nec amor in ijs locum habere poſſit: Vt merito in eiuſmodi detractores, qui venenum tam late diffundunt, illud Scripturæ aptari poſſit: Væ qui potum dat amico ſuo miſcens fel ſuum & inebrians, vt aſpiciat nuditatem eius. quod de hac re egregie explicat

Hab 1.

plicat B. Ephræm. Etiam maxime iuuat, si attendatur facilitas incurrendi hoc peccatum ex linguæ volubilitate: quo enim facilius peccatum aliquod incurritur, eo diligentior ibi custodia adhibenda est. Et certe si quis grauem aliquam infirmitatem corporis ex linguæ lapsu accerseret, quam vigilans esset, & quàm cautus? Et tamen in animæ periculo dormitamus. Immo vero in re leuissima si quis ex defectu linguæ in pronunciatione alicuius dictionis errare soleret, quòd eam recte proferre non posset; si huic publice agendum esset, quàm caute dictionem illam vitaret, ne linguæ vitium prodere cogeretur? Quanto ergo magis illæ cauendæ sunt voces, in quibus lingua grauius peccat? nec tam corporis, quàm mentis vitium manifestat? cum illud culpa caueat, hoc neque culpa non leui, nec pœna carere possit. Serm. de vita spirit. ca. 39. to. 1.

4 Intelligant non esse ad excusationem satis, si id non ex intentione faciant, & formali studio detrahendi aut Societati, aut alijs: quia ex natura rei eadem sequuntur mala, quocunque tandem animo illud dictum fuerit; nec Societati, & alijs minus propterea incommodi euenire: quia cum sciat se facile labi, debuisset attentius custodiam ponere ori suo; sicut & qui vim vini, & potus expertus iterum inebriatur, non excusatur à culpa, quia debuisset, potuissetque cauere. Non satis est bona intentio. Psal. 141.

5 Si

Quid si se male affectũ sentiat. Matth. 12. Ibidem.

5 Si erga aliquem sentiat se esse male affectum, de eo, rebusque illius ne loquatur, nisi oratione, & præparatione præmissa: nam facile ex abudantia cordis os loquitur, & de malo thesauro non profert bona.

Statim lapsus Superiori aperiendus.

6 Si quando labatur, ipse vltro se se Superiori, vel Confessario statim deferat: & caueat ne ea nocte cubitum eat, priusquam confessione se abluerit: tum vt, si fortè mortale subsit, in peccato ne dormiat: tum etiamsi non esset, facilius veniam impetret, & medicinam. Quod si faciet, maximum sine dubio præsidium sentiet.

Vitanda quæ sunt in causa.

7 Fugiat tanquam venenum, eorum colloquia, & conuersationes, cum quibus errare solet; nec de rebus ad alios pertinentibus, maxime verò ad gubernationem, nisi valde circumspecte, & paratus loquatur, etiam si forte leue id quod dicitur, sibi videatur, nec quicquam mali suspicetur.

Grauiter obiurgãdus.

8 Vbi in eo errauerit, excipiatur à Superiore graui aliqua obiurgatione, & commemoratione aliquorum, quæ hic dicuntur. Crescit enim morbus hic, si quis alius, ex indulgentia, & defectu correctionis vltra quam credi possit. Mulctetur interdum pro qualitate culpæ, nam & Salomon admonet: Mulctato pestilente, sapientior erit paruulus. Si tamen contra personam ipsius Superioris fuerit murmuratio; seruanda erunt quæ dicta

Prou. 21.

sunt

sunt de tentatione contra Superiorem cap. 14. nu. 5. & 6.

9 Nisi res fuerit valde publica, & scandalum potius ob dissimulationem nascatur, non erit de huiusmodi in publica reprehensione & parua mensa reprehendendus, nisi forte in genere de inordinata & indisciplinata locutione, & murmuratione. Sed monendus diserte, in publice non fieri, quia valde scandalizaret, si sciretur, hoc eum dixisse. ideo grauiorem arbitretur culpam. Bonum tamen erit, si is coram quibus dixit, se humiliet, dicta retractet, culpam dicat, & de scandalo veniam petat. Quid si res non erit publica.

10 Referre alteri de altero, quod charitatem lædat, non perniciosum tantùm, sed diabolicum arbitretur: & recordetur, quomodo Constitutiones huiusmodi homines appellent, videlicet Pestem; quid in eos statuant, id est, vt separentur vel. à Domo, vel etiam à Societate. Nec dissimilem sententiam tulit S. Basilius, vbi ait: Qui detrahit fratri, vel detrahentem auscultat, & tolerat, qua hic animaduersione dignus est? respondet: Exterminandi à reliquorum societate ambo: Detrahentem enim secreto proximo suo, hunc persequebar. Et alibi dictum est: Detrahentem nolito libenter audire, ne subtollaris. Et addit Interrogatione sequenti: Si vero Antistiti etiam detraxerit, quo pacto Relationes contra alterum perniciosæ. S. Basil. reg. breu. reg. 26 Psal. 100.

cum

cum illo nos geremus? respondet. Manifestum est hoc quoque iudicium ex ira Dei aduersus Mariam, quando detraxit Moysi, cuius peccatum ne ipso quidem Moyse deprecante, inultum dimisit Deus. Et de huiusmodi videtur dixisse Salomon: Eijce derisorem (siue pestilentem, eadem quippe vox est) & exibit cum eo iurgium. Nisi enim serio tales emendentur, iurgia, & dissensiones proculdubio deesse non poterunt.

Num. 12. Prou. 22.

Ab infirmo causæ inuestigandæ.

11 Inuestiget ipse infirmus diligenter huius morbi causas. Sunt enim qui detrahunt ex aliqua auersione in alium concepta, de quo dulciter quasi loqui nesciunt. Sunt qui ex quadam vanitate alijs detrahunt, alios iudicant, & de omnibus decernunt, probantes, improbantes, quasi soli sapientes. Sunt qui ex inuidia, & aliorum factis detrahunt, & vt ait S. Hieronymus, aliorum lucra sua damna reputent. Sunt qui animo Superiorem taxandi, quod hunc vel illum præponat, quod fere ex eadem inuidiæ, & superbiæ radice prodit. Hic autem inuidiæ morbus, qui mortiferi basilisci morsus est, quam sit periculosus, & ad curandum difficilis, egregie docet Cassianus Coll. 18. cap. vlt. quod diligentissime perlegendum est. Ex his atque alijs huiusmodi, cum detractionis vitium oriatur, ibi medicinam apponat, vbi viderit esse huiusmodi infirmitatis pestiferam, sed feracem valde radicem.

Cass. Coll. 18. c. vlt.

12 Vide

12 Videat quam miserum sit, cum cetera Religionis onera portet, exponere se tam probabili periculo perdendi frequenter omnia, si incidat in mortale, quod in huiusmodi facile est. Quod si Deum grauiter offendere immo vel suggerentem Satanam sustinere non modo Religioso, sed Christiano homine indignum est: quid censendum, si ea omni custodia non vitemus, ex quibus id facile consequetur? Re vera tremendum. Sed quos minus hæc solicitudo pungit & vrit, retineat saltem laborum, & meritorum iactura, difficultas pœnitentiæ, & labor resurgendi. Periculum cui se exponit.

13 Ad examen particulare cum aliqua pœnitentia, quoties ceciderit, orationes & lacrymas serio confugiat, sciens quod ad periculum cadendi, & aliorum damnum attinet periculosius se hoc morbo, quam contra castitatem, tentari: & tamen ex ista tentatione, quomodo humiliatur, quomodo omnia tentat, non omittit disciplinas, orationes, Sacramentorum frequentiam? In lingua vero, quasi nullum esset periculum grauioris casus, tam facile prolabimur. Euellendus omnino hic error ab animo, & diligenter periculum præcauendum. Examen particulare & alias id genus.

14 Videat attentius, quam odiosus fiat omnibus, qui in eadem domo versantur, forte etiam illis ipsis apud quos loquitur. Sed parum est. Quid si grauius illud addatur, quod Odiosus fit omnibus.

Rom. 1. Apoſtolus ait, Detractores Deo odibiles? Quid miſerum magis, quam Deo & hominibus eſſe odioſum? & poſtea in ore ſuo huiuſmodi miſerabiles complacebunt.

Psal. 48.

Superiori ſeruāda reſponſa ad Romanā Congreg.

15 Poſtremo ſeruet Superior quæ habentur in Reſponſione ad quandam Congregationem Prouincialem anni 1590. quæ ſic habet. Primum quidem occaſiones captare debebunt (id eſt Superiores) in domeſticis exhortationibus, quæ ad noſtros haberi ſolent, ac ſerio inculcare, quantopere hoc vitium conſcientiæ, pietati, ac paci noceat. Secundo, vt præter communes ſyndicos, nonnulli occulti adhibeantur, qui in particulari de hoc vitio referant; & vt delinquentibus in eo, vel pœnitentiæ iniungantur publicæ, vel correctiones ſecretæ, prout res tulerit, adhibeantur. Tertio, Confeſſarij pœnitentes ſerio moneant in his grauiter peccare poſſe. Et ſi quidem detractio fuerit mortalis, referat ad Superiorem, iuxta Ordinationem decimam quartam ex viginti duabus quas Kalend. Auguſti 1590. ad Prouincias miſimus. Si tamen caſus mortalis non fuerit, moneant illum ſerio, pœnitentiamque iniungant, ac remedia tū particularis examinis, tum alia proponant. Poſſunt etiam eos in priuatis colloquijs extra confeſſionem monere, vt à conſuetudine eorum, ſi quos nouerint, aut viderint in hoc vitium impingere,

re,

re, diligenter caueant. Quarto, quoniam non raro multam præbet occasionem huiusmodi querelis, & obmurmurationibus scire quid in consultationibus dictum, aut determinatum sit; ratio habeatur quam diligentissime, vt Consultores seruent secretum, iuxta officij sui regulam. Quinto, plurimum nocet, si Admonitor & Consultores ita cum accedentibus & contristatis agant, vt spe illos fouendi, & iuuandi, ea de Superioribus dicant, vt dolentium querelas approbare, atque idem quod illi de Superioribus sentire videantur. Hoc enim modo etiam contra illorum intentionem fouentur querelæ, & murmurationes, & confirmantur magis. Sed ita accedentes amanter excipiant, & patienter audiant, vt Superiorum auctoritatem, & amorem seruent. Non enim deerit modus consolandi eos, qui in amaritudine sunt, etiam operam suam apud Superiorem promittendo, modo caritas & prudentia, ac necessaria in verbis circumspectio non desit. Sexto, moneantur inter nostros selectiores nonnulli, qui si quid tale in nostrorum Collegijs viderint irrepere, id impedire, sermonemque diuertere curent, vel meliores interponendo sermones, vel suauiter, & amanter dicendo, non esse tutum simile quid proferre. Septimo, intelligant etiam nostri, tum in exhortationibus,

tum à Confessarijs, & serio doceantur, in detractione & murmuratione facile esse lethale peccatum. Et quamuis in particulari ex circumstantijs fieri possit, vt culpa non eò pertingat, tamen ex natura rei, si non semper mortaliter, fere tamen grauiter peccari: exempli gratia, cum malam de Prælatis opinionem subditorum animis per huiusmodi verba inserimus, vel bonam euellimus; aut quouis modo ipsos à Prælatis alienamus; cum Obedientiæ vires, & simplicitatem eneruamus; cum dissidia, simultates, & animorum auersiones inter fratres seminamus; cum communem pacem, tranquillitatem, & regularum disciplinam perturbamus. Qua de re B. Bern. pulchre sic ait de Religione loquens: Proditores sunt quicumque in hoc Domini castrum inimicos eius introducere moliuntur; quales sunt vtique detractores, Deo odibiles. qui discordias seminant, nutriunt scandala inter fratres. Sicut enim in pace factus est locus Domini, sic in discordia locum Diaboli fieri manifestum est. Non miremini fratres, si durius loqui videor, quia veritas neminem palpat. Omnino proditorem se esse nouerit, si forte (quod absit) vitia quælibet in hanc domum conatur inducere, & templum Dei speluncam facere Dæmonum. Gratias Deo non multos hic inuenimus huiuscemodi. Sed tamen

S. Ber. ser. de dedicat. Ecclesiæ.

Rom. 1. Psal. 75.

men deprehendimus interdum forte nonnullos, qui colloquantur hostibus, & paciscantur fœdus cum morte, hoc est, moliantur quod in eis est, imminuere Ordinis disciplinam, intepescere feruorem, turbare pacem, lædere caritatem.

**
*

MELANCHOLIA, Scrupuli, &c.

CAP. XVIII.

DE hoc morbo tam multa, tamque vtilia à multis conſcripta ſunt, vt non ſit neceſſe plura dicere.

Quinam legendi. Gerſ. tract. contra puſill. p. 3. & de præpar. ad miſſam.

1 Legi poterit Gerſon tract. contra Puſillanimitatem parte tertia, & de præparat. ad Miſſ.

Quomodo iuuandi.

2 Hi ordinarie fouendi, amanter excipiendi, animandi, nec illis dubie, aut cum hæſitatione loquendum, ſed clare. Nihil hoc; Mittat iſta ſecurus, Ne repetat; Hoc facito; Ego rationem reddam Deo, &c.

Scrupuloſi circa peculiaria obiecta.

3 Illud tamen prætereundum non eſt, eſſe interdum aliquos, qui non ex nimis timorata conſcientia in ſcrupulos vergant, ſed peculiari aliqua ex cauſa circa vnum aut alterum obiectum cum ſint anxij & ſcrupuloſi, in reliquis tamen minime timorati & indiſciplinati inueniuntur. Experti enim ſumus alioqui ſpiritualis profectus, & religioſæ obſeruantiæ valde negligentes,& ſine ſcrupulo multas admittentes imperfectiones, ob quas tandem è Societate dimittendi fuerint: qui tamen in nonnullis anxie nimis & ſcrupuloſe

agen-

agentes, finem numquam faciebant confessionibus generalibus, facultatibus petendis, & huiusmodi. Quod ideo dicendum fuit, ne tales homines semper foueantur, & eorum conscientiæ dilatentur, sicut cum scrupulosis agendum: sed vt discrete in ijs tantum iuuentur lenitate & indulgentia, in quibus indigent: in ceteris moneantur de laxitate, & vt videant hæc inter se non cohærere: quinimo contingere posse, vt ex nimia negligentia & socordia hos scrupulos permittantur incurrere. Euigilent itaque cum feruore: animandi tamen cum dexteritate, prout ratio docebit.

INDEX RERVM.

Morbus.

Obedientia.

Oratio.

Profunditas.

Scrupulosi.

Sensualitas.

Spiritus languor.

Superior.

FINIS.